TÖB-DER

FAŞİST SALDIRILAR YOĞUNLAŞTI

Hükümet bunalımını da fırsat bilen emperyalizm ve onun yerli işbirlikçisi gerici - egemen çevrelerin vurucu gücü faşist örgütler, yurdumuzun dört bir yanında yurtsever öğretmen ve öğrencilere karşı saldırılarını yoğunlaştırmışlardır. Büyük üniversite şehirlerinden en ücra taşra kasabalarına kadar artarak sürüp giden saldırılar, dövmeler, yaralamalar gerçekte halkımızın uyanışına ve demokratik mücadelesine karşıdır.

Faşist örgütler ve onların mensupları sistemli ve plânlı bir biçimde, aldıkları emirlerle, her dereceden olaylar okullarda çıkmakta, kendileri gibi düşünmeyen öğrencilere saldırmakta, onları dövmektedirler. Gene bu faşist taslakları, özellikle de öğretmen okullarında bunlara 12 Mart'tan sonra daha sistemli biçimde yerleştirilen faşist — gerici — komandocu öğretmenlerin de kışkırtma ve tertipleriyle olaylar çıkartmaktadırlar. Son olarak Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen Okulunu basarak okulda olay çıkartan, kendilerinden olmayan öğrencileri tabanca ile tehdit eden, bıçakla yaralayan, zincirlerle döven faşist taslakları, dışardan da destek almaktadırlar. Okulda tam bir terör yaratan, ikiyüze yakın öğrenciyi okuldan kovan bu eli sopalı zorbalara karşı resmî görevliler tam bir umursamazlık içindedirler. Gene bu faşist zorbalar, Kırşehir İlköğretmen Okulunda da olaylar çıkartmışlar; okul müdürünü ağır şekilde yaralayıp hastanelik etmişlerdir.

Yüksek öğrenim gençliğinin, yurtsever öğretmen ve öğrencilerin faşist saldırılarla durdurulmak istenen «demokratik üniversite», «halka dönük eğitim» mücadelesi, her geçen gün daha ileri boyutlara ulaşacaktır. Yurdumuzun dört bir yanında örgütümüzün gelip güçlenmesi de bunun kanıtlarından sadece biridir.

Halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini kırmak için her yolu mübah sayan emperyalizm ve onun yerli ortakları, ülkemizi yeniden 12 Mart karanlığına ve zulmüne götürmek istemektedirler. Onların karanlık niyet ve hevesleri ancak halkımızın, tüm yurtsever, devrimci güçlerinin ortak mücadelesi ile boşa çıkartılabilir.

BU SAYIDA

Yeni Kurulan Şubelerimiz 2
Kongrelerini Yapan Şubelerimiz ... 3
Şubelerimizden Haberler 4
Haberler 5
Malatya Şubemizin Çağrısı 8
Öğretmen Yetiştirme Sorunu 9
Karakoçan'daki Faşizan Saldırılar ... 10
Örgüt İçi Eğitim Çalışmaları ve Yöntem Sorunu : **K. Çoban — Hasan Yiğit** 11
Çağdaş İşkence ve Kanayan : **Mahmut YAŞAR** 13
Eğitim ve Sömürüden Kurtulma : **Mehmet TÜRKAY** 16
Emperyalizmin Petrol Politikası ve Türkiye : **Mehmet Tanju AKAT** ... 17
«Kurtboğan» daki Anadolu : **Emre BODUR** 18
«Turizm» Denen Aldatmaca ve Bir Ders Kitabı : **Ali BALKIZ** 19
«Siyasî Faaliyet» Üzerine : **Avukat Halit ÇELENK** 20
Kapitalizm ve Ekonomik Krizler ... 22

YENİ KURULAN ŞUBELERİMİZ

AYVACIK : Başkan Osman Sezgin, Yazman Ersin Çalık, Sayman İbrahim Beken, Üye Mehmet İdgü, Üye Turgut Haskan.

SİVRİHİSAR : Başkan Kâmil Er, Yazman Sıtkı Apul, Sayman Ahmet Becergen, Üye Latif Karagöz, Üye İsmail Gülten.

ÇALKÖY : Başkan İbrahim Şahin, Yazman Fatma Ünal, Sayman Ahmet Karadağ, Üye Sabri Erdoğan, Üye Cemil Atan.

TOMARZA : Başkan Mehmet Kavak, Yazman Asım Orhan, Sayman Selahattin Çakır, Üye Şerafettin Toprak, Üye Hazım Yağmur.

İLİÇ : Başkan Ahmet Aras, Yazman Müzeyyen Azizoğlu, Sayman Duran Güldemir, Üye Necati Bağir, Üye Kenan Akın.

EĞRİDİR : Başkan Veli Yıldırım, Yazman Ali Kara, Sayman Aydemir Solmaz, Üye Kemalettin Çadırcı, Üye M. Ali Başkurt.

TEKMAN : Başkan Hüseyin Erk, Yazman Mehmet Kahraman, Sayman Alişan Karahan, Üye Necati Meşebaşı, Üye A. Kadir Demirci.

ARABAN : Başkan Ali Uysal, Yazman Mehmet Küçük, Sayman Mustafa Özkan, Üye Hüseyin Kent, Üye Bekir İnci.

KIBRISÇIK : Başkan Mehmet Gökmen, Yazman Sefa Dikmen, Sayman Ömer Dağ, Üye Şinasi Ertan, Üye Y. Hakkı Bilgin.

GERGER : Başkan Adem Doğan, Yazman Zeynel Ateş, Sayman İbrahim Tıraş, Üye M. Baki Yetkin, Üye Ali Zengin.

ANKARA ŞUBEMİZİN II. DÖNEM ÇALIŞMALARI

Ankara Şubemiz, üyelerimizi belli konularda aydınlatıp eğitmek amacıyla aşağıda ayrıntıları verilen II. Dönem Seminer Çalışmalarına başlamıştır. Şubemizin Sümer Sokak 5/5 Yenişehir adresinde her hafta cumartesi günleri saat 15.00 de yapılan çalışmalara kalabalık bir öğretmen topluluğu katılmaktadır.

	TARİH	KONU	KONUŞMACI
1.	23.11.1974	Bağımsızlık, Kıbrıs ve Dış Politika	Ali SİRMEN
2.	30.11.1974	Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunu	Nazım BAYATA
3.	7.12.1974	Cumhuriyet Dönemi Şiirimiz	Cemal SÜREYA
4.	14.12.1974	Diyalektik ve Tarihi Materyalizm	Seyhan ERDOĞDU
5.	21.12.1974	Türkiye'de Fiyat ve Ücret Artışları ve Doğurduğu Sorunlar	Prof. Dr. Sadun AREN
6.	4. 1..1975	Türkiye ve Ortak Pazar	Tevfik ÇAVDAR
7.	11. 1.1975	Toplumda Sanatın İşlevi	Fakir BAYKURT
8.	25. 1.1974	Türkiye'de Gelir Dağılımı	İcen BÖRTÜCENE
9.	1. 2.1975	Toplumumuzda Halk Sektörünün Geçerliliği	İcen BÖRTÜCENE
10.	8. 2.1974	Ankara'nın Eğitim Sorunları ve Çözüm Yolları	Musa EROĞLU
11.	9. 2.1974	Romanımızda Toplumsal Sorunlar	Vecihi TİMUROĞLU

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELERİMİZ

ÇAYIRALAN : Başkan D. Salih Doğru, Yazman Hulûsi Karabulut, Sayman, Hasan Bulut, Üye Metin Dalaslan, Üye Kâzım Üçok.

EŞME : Başkan Ural Köklü, Yazman M. Ali Terziler, Sayman, Aziz Aydın, Üye Hatice Yaşar, Üye Necmettin İren.

MANAVGAT : Başkan Cemil Köksal, Yazman Nejdet Acar, Sayman İsmail Bakır, Üye Abdurrahman Öz, Üye Emin Cengiz.

ÇARDAK : Başkan Mehmet Gürcü, Yazman Selami Özçelik, Sayman Hüseyin Elçioğlu, Üye Hüseyin Aydoğmuş, Üye Süleyman Çağlıyan.

İZMİT : Başkan Doğan Dibekçi, Yazman Faruk Akıncı, Sayman İdris Tataroğlu, Üye Hüseyin Özer, Üye Ramazan Algan.

ANTAKYA : Başkan Selman Büyükaşık, Yazman Ahmet Öz, Sayman Fikri Günay, Üye Mithat Yoğurtçu, Üye Hüseyin Diribaş.

SARIZ : Başkan Hüseyin Pontömeroğlu, Yazman Sabri Memiş, Sayman İbrahim Gürbüz, Üye Yusuf Öztürk, Üye Gafur Şahintürk.

LİCE : Başkan Meki Dalaba, Yazman Nazif Saruhan, Sayman Muhterem Bingül, Üye Ahmet Polat, Üye Abbas İbiş.

ÇAYCUMA : Başkan Hüseyin Erbay, Yazman Gülten Özyurt, Sayman, Engin Uslu, Üye Niyazi Baysal, Üye Olcay Tekin

GÖLCÜK : Başkan Hasan Gürkan, Yazman Erhan Ekici, Sayman Temel Bilgili, Üye M. Askeri Osmanoğlu, Üye Metin Akgün.

HAYMANA : Başkan Remzi Kandemir, Yazman Mithat İpek, Sayman H. Hüseyin Bayböriü, Üye Fikret Yalçınkaya, Üye Fahri Bayram.

İVRİNDİ : Başkan İsmail Nayir, Yazman Ali Özkan, Sayman Metin Baygül, Üye Mehmet Sev, Üye Burhan Aslan.

TOSYA : Başkan Cihat Yurdugül, Yazman Namsel Usul, Sayman Muhittin Sualp, Üye Murat Taşcı, Üye Yusuf Kılıç.

SÖKE : Başkan Nevzat Ünsal, Yazman Nail Topal, Sayman Saadettin Yücedağ, Üye Hüseyin İnhat, Üye Hasan Toyman.

ÇUBUK : Başkan Ali Naci, Yazman Oktay Fidan, Sayman Ali Rıza Demirtaş, Üye Turan Karakaş, Üye Orhan Öztürk.

SORGUN : Başkan Baha Önal, Yazman Ali Alan, Sayman Hüseyin Durdağ, Üye Sadettin Dikkaya, Üye Hacı Çay.

PÖTÜRGE : Başkan M. Yılmaz Koçer, Yazman Hasan Turaç, Sayman Nasip Turgut, Üye Mehmet Akbulut, Üye Hasan Özdemir.

BİSMİL : Başkan Selahattin Ortaboy, Yazman Yavuz İpek, Sayman Ahmet Işık, Üye Osman Gülseven, Üye Kezban Kartal.

AZDAVAY : Başkan Mehmet Elimsa, Yazman M. Yaşar Yalçın Sayman Cihat Yazıcı, Üye Mahir Özdemir, Üye İsmail Cadırcı.

ÇAMELİ : Başkan Durali Kılınç, Yazman H. Ali İnce, Sayman Mustafa Sağ, Üye A. Suphi Horasan, Üye Sultan Boztaş.

SİNCANLI : Başkan M. Ali Yazıcı, Yazman Metin Korkmaz, Sayman Osman Kızmaz, Üye Yusuf Uğurlu, Üye Yaşar Yıldız.

KİRAZ : Başkan İsmail Unat, Yazman Cemal Aktaş, Sayman M. Saban Çetiner, Üye Yılmaz Doğan, Üye H. Hüseyin Göncü.

GEYVE : Başkan Hüseyin Çakır, Yazman Ali Kutsi Yalçın, Sayman Ünal Çetin, Üye Nuri Çelebi, Üye Ali Kuğu.

ARDANUÇ : Başkan Süreyya Aydın, Yazman Muharrem Köker, Sayman Selahattin Tosun, Üye Fikret Tuğral, Üye Hamza Gündeş.

KEŞAN : Başkan Cevat Gülen, Yazman İsmet Kaya, Sayman Hüsamettin Çelik, Üye Mehmet Özcan, Üye Mehmet Gezer.

SERİK : Başkan H. Ali Dursun, Yazman Mustafa Baş, Sayman Abdullatif Özkan, Üye Raif Sakarya, Üye Mustafa Gerger.

GELİBOLU : Başkan Süleyman Yalçın, Yazman Hüseyin Gümüş, Sayman Aykut Özbakır, Üye Mümin Uçar, Üye A. Reşat Özyurt.

YUSUFELİ : Başkan Necati Sargun, Sayman Hasan Kasımoğlu Yazman Ali Yazıcıoğlu, Üye Ahmet Turan, Üye Cemil Demir.

TUNCELİ : Başkan Hıdır Yıldırım, Yazman Özden Mızrak, Sayman Haydar Kaymaz, üye Ali Aydın, Üye Ahmet Demirdöğen.

ARSİN : Başkan Zekâi Karsan, Yazman Rıfat Yağcı, Sayman Yılmaz Gürsoy, Üye Barbaros Günaydın, Üye Hasan Sağlam.

MALATYA : Başkan Tuncay Ünlü, Yazman Hatip Özer, Sayman Kasım İmir, Üye Haluk Türkşen, Üye Aziz Maho.

İMRANLI : Başkan İsmail Hakkı Yılmaz, Yazman Abbas Işık, Sayman Kaplan Çoşkun, Üye Bedirhan Özdemir, Üye İlhan Alan.

KOFÇAZ : Başkan Nazmi Engin, Yazman Osman Erden, Sayman Yusuf Kaya, Üye Necati Düzen, Üye Emin Üstün.

İSKENDERUN : Başkan Necati Deniz, Yazman Şenay Korkmaz, Sayman Abdürrahim Sercan, Üye Hüseyin Makal, Üye Erdal Özcan

MAHMUDİYE : Başkan Nesrin Cırık, Yazman Orhan Öner, Sayman Cemal Konak, Üye Rahmi Atlı, Üye Latif Çelik.

BURHANİYE : Başkan Hıfzı Aksay, Yazman İsmail Okur, Sayman M. Şükrü Özenç, Üye Ahmet Sarıkaya, Üye Ali Eren.

KAĞIZMAN : Başkan Razi Günalp, Yazman Senyil Korol, Sayman Aydın Karslı, Üye Abdurrahman Aras, Üye Fethi Dilli.

VİZE : Başkan Sabri Eren, Yazman Vedat Engin, Sayman Ahmet Çınar, Üye Zekeriya Korkmaz, Üye İsa Birgül.

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

ÇANAKKALE BÖLGE TOPLANTISI

Çanakkale Şubemizin düzenlediği bölge toplantısı 9.11.1974 günü civar şubelerimizden Ayvacık, Bayramiç, Eceabat, Biga, Ezine, Gelibolu, Çan, Lapseki ve Yenice şube temsilcilerinin de katılmasıyla Çanakkale'de yapıldı. Toplantıda söz alan konuşmacılar örgütlenme ve eğitim sorunları yanında yurt ve dünya sorunlarına da değindiler. Büyük bir öğretmen kitlesinin katıldığı toplantıyı halk da izledi.

Toplantıda bir konuşma yapan Çanakkale Millî Eğitim Müdürü öğretmenlerin yerel dernekler yerine ulusal nitelikteki örgütlerde toplanmaları gerektiğini söylemiştir.

Daha sonra Çanakkale Şubemiz üyelerinden Mehmet Karaduman «Demokrasi - faşizm» konusunda hazırladığı bildirisini sunmuştur. Gelibolu şubemiz üyelerinden Ali Reşat Özyurt da «bağımsızlık - emperyalizm» konusu üzerinde durmuştur. Örgütlenme ve örgüt sorunları üzerindeki bildiriyi de Çanakkale Şubemiz üyelerinden Musa Artam sunmuştur.

Son olarak çevre şubelerden gelen temsilcilere söz verilmiştir. Toplantıdan sonra kalabalık bir öğretmen kitlesi birlikte yemek yemişlerdir.

SARKIŞLA ÖĞRETMENLER DERNEĞİ DE TÖB-DER'E DÖNÜŞTÜ

Şarkışla Öğretmenler Derneği, 4.11.1974 günü yapılan genel kurul toplantısında alınan karar gereğince kendisini feshederek TÖB-DER'e dönüşmüştür. Yerel derneğin TÖB-DER'e dönüşmesi Şarkışla'daki meslektaşlarımız arasında sevinç yaratmıştır.

YIĞILCA ŞUBEMİZ TÖS MALLARINI ALDI

Birçok şubemiz gibi Yığılca Şubemiz de mahkemeye başvurarak kayyımda bulunan TÖS Yığılca Şubesine ait malları almıştır.

DERİK ŞUBEMİZDE SÖYLEŞİ

2.11.1974 günü Derik Şubemizde bir söyleşi toplantısı yapıldı. Toplantıda «Ulusal ve yerel eğitim sorunları, öğretmenlerin örgütlenmesi» üzerinde duruldu. Mardin Şubemiz yöneticilerinin de hazır bulunduğu toplantı Genel Merkez çalışmaları da değerlendirildi ve öğretmenlerin haklarını örgütlenerek alabileceği üzerinde duruldu.

KILIÇKAYA ÖĞRETMENLERİ GÖLCÜK ÖĞRETMENLERİ DERS ÜCRETLERİNİ ALAMIYOR

Gölcük'te görev yapan orta dereceli okul öğretmenleri iki aydır ek ders ücretlerini ve çocuk paralarını alamamaktadır. Ayrıca köylerde çalışan öğretmenlere de «iş riski» zamları verilmektedir. Öğretmenlerin haklarının verilmemesi huzursuzluklara yol açmaktadır. Bir grup öğretmen Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıklarına birer tel çekerek sürüp giden haksızlıkları protesto etmişlerdir.

BOŞ DERSLERE KİM GİRECEK?

Niğde Ortaköy Ortaokulunda bazı dersler öğretmen yokluğundan boş geçmektedir. Bakanlık genelgesine göre bu derslerin ilkokul öğretmenlerine verilmesi gerekmektedir. Ama okul müdürü bu dersleri kaymakama ve eşine vererek hem bakanlık genelgesine karşı gelmekte ve hem de ilkokul öğretmeni arkadaşlarımızın haklarına engel olmaktadır.

SİVEREK'TE BİR LİSE VAR!...

İlçemizde bir lise var. Okullar açıldı, aradan şu kadar süre geçti. Yeni mezun öğretmenler kurra çektiler. Ama okulumuzun eksik öğretmenleri gelmediler. Eylül ayında üç öğrenmen atanmıştı. Onlar da askere alındı. Lisede hemen tüm dersler boş geçiyor. Bakanlığa öğretmen diye kaç kere başvurduk, ama bir sonuç alamadık. Okulda derslerini boş geçmesi halkımızı ve öğrencileri çok üzüyor. Boş geçen dersler şunlar : Edebiyat, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Resim, Jeoloji. Bunların dışında de pek ders kalmıyor geriye. Şimdi öğretmeni tam liselerle Siverek Lisesinden mezun olacak öğrenciler nasıl aynı pistte yarışacaklar? Fırsat eşitliği daha yarıştan önce bozuluyor. Bu durumda üniversiteye girişte yapılan sınavlar bir haksızlığın tescilinden ibaret kalıyor.

Siverek'ten Bir Veli

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELERİMİZ

KIZILTEPE : Başkan Niyazi Bulut, Yazman M. Ali Durmuş, Sayman Hasan Sekizkardeş, Üye S. Zeki Terlemez, Üye Neriman Akdağ.

ŞEFAATLİ : Başkan Fevzi Uğurlu, Yazman Uğur Önal, Sayman Avni Doğan, Üye Doğan Avcı, Üye İlhan Yıkılmaz.

DERELİ : Başkan Sabri Kurtoğlu, Yazman H. Hamza Apaydın, Sayman Müfit Aksakal, Üye Cemal Akgün, Üye Mekâil Yılmaz.

PÜLÜMÜR : Başkan Nuri Erdem, Yazman Mehmet Özyol, Sayman Hüseyin Şaban, Üye Ali Küçükoba, Üye Hüseyin Sertel.

ARDANUÇ : Başkan Süreyya Aydın, Yazman Muharrem Köker, Sayman Fikret Tuğral, Üye Selahattin Tosun, Üye Hamza Gündeş.

KEŞAP : Başkan Ahmet Kasap, Yazman Hamdi Sarıhan, Sayman Salih Şahin, Üye İbrahim Akten, Üye Hamza Özgün.

VAN : Başkan Atilla Sağlam, Yazman Nurten Kicadokur, Sayman Mustafa Hasırcı, Üye Enver Teker, Üye Celâl Gezgin.

BAHADIN : Başkan Ziya Özalp, Yazman Nurten Ünlüönen, Sayman Ali Büyükkaçar, Üye Mualla Dursun, Üye İhsan Yıldız.

haberler

«KOMANDOCU» ÖĞRETMEN ÖĞRENCİLERİNE BIÇAK ÇEKTİ

Kendisinin «milliyetçi - komandocu» olduğunu söyleyen Tunceli Lisesi Edebiyat Öğretmeni Celal Hilmi Birdal, 7.11.1974 günü 4/B sınıfında bir öğrencisinin üzerine sustalı bıçakla saldırmıştır. Saldırgan öğretmenin daha sonra yapılan şikâyet üzerine bıçağı alınmış, fakat tek taraflı yapılan soruşturma sonunda bilirkişi olarak görevlendirilen iki polis memuru bıçağın «çalışmaz» durumda olduğunu bildirerek «komandocu» öğretmeni korumuşlardır.

1974 Haziranında Ağrı'dan bakanlık mucibiyle Tunceli'ye atanan Birdal, sınıflarda «Ben boksörüm, komandoyum, milliyetçiyim, beni beş altı kişi dövemez, Ecevit, Yılmaz Güney de kim?» diyerek öğrencileri kışkırtmaktadır.

IĞDIR ŞUBEMZ SALDIRIYA UĞRADI

13.11.1974 günü gece saat 23.00 sıralarında kendilerine komando adını takan bir grup faşist taslağı Iğdır Şubemiz lokaline saldırmış, şubemiz levhasını alıp kaçmıştır.

14.11.1974 günü Iğdır'ın kurtuluş günü törenleri sırasında ilçe kaymakamı Emin Ergin, şubemiz üeylerinden Arif Yarkan'a halkın içinde hakaret etmiş ve üyemizi tartaklamıştır. Kaymakamın bu davranışı halk ve öğretmenler tarafından üzüntü ve tepki ile karşılanmıştır.

BOYABAT ŞUBEMİZ BİLDİRİSİNE ELKONDU

Boyabat Şubemiz Yönetim Kurulunun eğitim ve öğretmen sorunları konusunda yayınlamış olduğu bildiriye Kaymakamlık ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından el konulmuş ve şubemiz yöneticileri hakkında soruşturma açılmıştır.

POLATLI LİSESİ MÜDÜRÜNÜN MARİFETLERİ

Polatlı Lisesi Müdürü Mustafa Kaymaz, 6.11.1974 günü şubemiz üyelerinden lise öğretmeni Mehmet Kıvrak'a gazoz şişesi ve sigara tablaları ile saldırmıştır. Üyemiz okul müdürlüğüne yazılı ve sözlü olarak başvurmak adaletsiz ve ayrıcalık gözeten ders dağıtım çizelgesinin değiştirilmesini istemiştir. Bunun üzerine okul müdürü üyemizin dilekçesini yırtmış ve üzerine saldırmıştır. Üyemiz uğradığı haksızlıktan ve saldırıdan dolayı okul müdürünü savcılığa ve kaymakamlığa şikâyet etmiştir.

Lise Müdürü Kaymaz, ilerici, Atatürkçü öğretmenleri sindirmek için sürekli çaba harcamakta, öğretmenleri bölüp birbirine düşürmek istemektedir. Öğretmenleri velilerle de karşı karşıya getirmek için çalışan okul müdürü çevrede huzursuzluk yaratmaktadır.

BİR ÜYEMİZ YARALANDI

Tavas Şubemiz üyelerinden Karahisar öğretmeni Ömer Kutan, 7.11.1974 günü Karahisar Belediye Başkanı Ömer Alca tarafından başına sigara tablası vurularak ağır şekilde yaralanmıştır. Kutana' beş günlük rapor verilmiştir. Belediye başkanı üyemiz Kutan'ı Karahisar İlkokulu Yaptırma Derneği toplantısında çıkan bir tartışma sonunda yaralamıştır.

BİR «MİLLİYETÇİ» NİN MARİFETLERİ

Adıyaman Namık Kemal İlkokulu Müdür vekili ve Adıyaman Milliyetçi Öğretmenler Derneği Başkanı Sabri Taştan, 28.11.1974 günü Adıyaman Milli Eğitim Müdür Y. Ziya Özdemir'e yolunu keserek hakaret etmiştir. Uzun süreden beri «milliyetçi» öğretmenlerin başkanlığını yapan Taştan bundan iki yıl önce bir gerici gazetede yazı yazarak bazı okul müdürlerine ve öğretmenlere hakaret ettiği için İl Disiplin Kurulunca cezalandırılmış ve bu cezası kendisine yeni Milli Eğitim Müdürü tarafından bildirilmiştir. Görev yaptığı okulun müdürünün yurt dışından gelmesi üzerine müdür vekilliği sona eren «milliyetçi» öğretmen Taştan, Milli Eğitim Müdürünü «Benim yerime ne diye müdür atıyorsun, ne diye benimle ilgili kararı kaldırmıyorsun, eğer bunları yapmazsan, senin evini dinamitler, çocuklarının hepsini öldürtürüm. Senin kızını, avradını, sülaleni...» diye tehdit de etmiştir. Halk ve öğretmenler tarafından sevilen yeni Milli Eğitim Müdürüne karşı gerici çevrelerin ve bazı yöneticilerin tertipleri sonunda meydana gelen olaylar üzüntü ve tepki ile karşılanmıştır. Şubemiz Milli Eğitim Müdürüne sahip çıkmıştır.

PÖTÜRGE'DE BİR İLKÖĞRETİM MÜDÜRÜ!...

Pötürge İlköğretim Müdürü Aydın Atilla, öğretmenlere ve özellikle de üyelerimize karşı çeşitli baskılar yapmakta, öğretmenleri azarlamakta, odasından dışarı atmak istemektedir. «Okuma da nedir, ben okumayı sevmiyorum» diye övünen İlköğretim müdürü, şubemiz yönetim kurulu üyelerinden Hasan Turaç'a 13.11.1974 günü makamında hakaret etmiştir. Güç koşullar altında görev yapan Pötürge'deki öğretmenler, ilköğretim müdürünün bu davranışlarını çağdışı olarak nitelemişlerdir.

BOLU'DA İKİ KÜFÜRBAZ MÜDÜR VAR

Bolu Kız İlköğretmen Okulu Müdürü Nihat Özturan, okuldaki öğretmenlere karşı sistemli bir şekilde sindirme yönetimleri uygulamaktadır. Özturan, zümre toplantısında bir bayan öğretmene hakaret etmiştir. «Hepinizin hakkından geleceğim, defolun gidin» diye öğretmenlere bağıran okul müdürü, çirkin sözlerle okulun kız öğrencilerine de hakaret etmektedir.

Öte yandan Bolu Erkek İlköğretmen Okulu Müdürü Galip Türkdoğan da okuldaki faşist kafalı öğretmenlerle birlikte sağcı - komandocu öğrencileri ilerici öğrencilere karşı kışkırtmaktır.

BOYKOT CEZALARI SÜRÜYOR

15 Aralık 1969 yılında yapılan büyük öğretmen boykotuna katıldıkları gerekçesiyle Hopa Şubemiz üyelerinden Vural Ural, Naci Çakır, Altan Küçükler, Atilla Lostar Artvin İl Disiplin Kurulunca «derece indirimi» ile cezalandırılmışlardı. Üyelerimiz yaptıkları itiraza bir cevap alamadıkları gibi, son beş yıldır terfi de ettirilmemişlerdir.

ULUDAĞ'A BASKI YAPILIYOR

Kayseri Şubemiz üyelerinden Merkez Sarımsaklı Köyü Öğretmeni Mustafa Uludağ'a AP'li köy muhtarının isteklerine uygun davranmadığı için Milli Eğitim Müdürlüğünce baskı yapılmakta ve başka yere sürülmek istenmektedir. İşgüzar yöneticilerin üyemiz üzerindeki baskıları halk tarafından da tepki ile karşılanmıştır.

KÖY - KOOP KURULTAY DÜZENLİYOR

KÖY - KOOP (Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği) çeşitli kooperatif sorunlarını dile getirmek, kooperatifçilerin sorunlarına çözüm yolu aramak için 6, 7, 8 Aralık 1974 tarihlerinde Ankara'da Selim Sırrı Tarcan Spor Salonunda I. KÖY KOOPERATİFLERİ KURULTAYI düzenlemiştir. Kurultaya yurdun dörtbir yanında kurulmuş 6000 civarındaki kooperatifin temsilcileri katılacaktır.

TÜRK YAZARLAR TİYATROSUNUN TÖB - DER'Lİ ÜYELERE İNDİRİMİ

İstanbul Kocamustafapaşa'da çalışmalarını sürdüren «TÜRK YAZARLAR TİYATROSU» derneğimize bir yazı göndererek TÖB - DER üyelerine ve ailelerine her seansta % 50 indirim yapacağını bildirmiştir.

Türk Yazarlar Tiyatrosu aşağıdaki oyunları temsil etmektedir :

G Ö N (Yazan Muzaffer İzgü)

BIÇAK KEMİĞE DAYANDI (Şahin Tek)

HER DEVRİN İTİ (Muzaffer İzgü)

ÜÇ İPTAL KARARI DAHA

Askerlik görevlerini «er öğretmen» olarak yapmaları gerekirken askerliklerine «er» olarak karar verilen üyelerimizden üçü hakkında daha Danıştay iptal kararı vermiştir. Haklarındaki MSB'lığının kararı iptal edilen üyelerimizin adları şöyledir : Mustafa Ayan, Enver Kurnaz, Hasan Kara.

TODAİE SINAVINI KAZANAN ÖĞRETMENLER

TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) 4.11.1974 günü yeni ders yılına girdi. Bu yıl TODAİE'ye seksen kişi alındı. Yapılan giriş sınavlarını kazanan seksen kişi içinde çoğu üyemiz olan öğretmenlerin adları şöyle :

Ayhan Sarıhan, Cihangir Celayir, Halit Tahir Yurtsever, Neşet Akbayrak, Hasan İltar, Mustafa Yüksel, Halil Atalay, Celâl Yıldız, Gül Ok, Nadir Selvi, Lütfi Çizmeci, Tuncer Özer, H. Hüseyin Özer, Nevin Hun, Yılmaz Atalay, Alinaz Aksakal, Osman Tekin, Ahmet Keskin, Ali Otar Çelik, Yücel Çelik.

BİR KÖY OKULUNDAN MEKTUP

Anadolu'nun en ücra bir köyünde yoksulluk içinde görev yapmaktayız. Köylünün değil okula bakması, kendi çocuklarına dahi defter kalem alacak gücü yoktur. Durum böyle olunca sınıflarda ders yapamıyacak kadar ders araç ve gereçlerinden yoksunuz. Bize el uzatılmasını bekliyoruz.

Zekeriya Aydın
Bökçeler Köyü Okul Müdürü
ŞİRAN/GÜMÜŞHANE

ÇERKEŞ ŞUBE BAŞKANIMIZIN EVİ ARANDI

13.11.1974 günü savcılıkça verilen karar üzerine Çerkeş Şube başkanımızın evi aranmıştır. Şube başkanımızın evi «Rusya'dan gelen kitapları çevirdiği, teksir edip dağıttığı, 12 Mart Muhtırasına karşı çıktığı, emniyet görevlilerine hakaret ettiği» iddiasıyla aranmıştır. Şube başkanımızın evi üyelerimize gözdağı verdirmek amacıyla gerici çevre ve kişilerin çabaları sonunda aranmıştır.

TURHAL ŞUBEDİZ ÜYELERİ HAKKINDA SORUŞTURMA

Turha Şubemiz üyelerinden İbrahim Çerçi (Tokat Bölge Temsilcimiz) İzzet Sarıkaya, Cahit Akdeniz, Hüsnü Acar, Galip Tarhan 25.10.1974 günü savcılığa çağırılarak ifadeleri alınmıştır. Üyelerimize aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1. Ankara Birlik Tiyatrosu'nu biz arayıp bulamıyoruz da siz nereden buluyorsunuz?
2. «Kara Düzen» adlı aşırı sol propagandası yapmışsınız?
3. Öğrencilere kitaplığınızdan kitap veriyormuşsunuz, bu suçtur, bu işi siz yapacağınıza lise, ortaokul yapsın.
4. Öğrencileri «milliyetçi» öğretmenlere karşı kışkırtıyormuşsunuz?
5. Zabıt adlı bir eser oynatacakmışsınız, oynattınız mı?
6. Aşırı sol propaganda yapıyormuşsunuz, ne dersiniz?

DÖRT ÖĞRETMEN DÖRT AYDIR MAAŞ ALAMIYOR

Bundan bir süre önce Burdur Valisi Ömer Naci Bozkurt'un keyfi tasarrufu ile Burdur'un çeşitli ilçelerine sürülen ve daha sonra Bakanlıkça il dışına atanan üyelerimizden Dursun Utku, Ökkeş Karaoğlan, Ali Tekeli ve Veysel Durmuş dört aydan beri maaş alamamaktadırlar. Burdur Valiliği, üyelerimizin müstafi duruma düştüklerini iddiasıyla maaş nakil ilmühaberlerini göndermemekte ve böylece maaş almalarına engel olmaktadır. Bakanlık, Burdur Valiliğine yazdığı yazıda öğretmenlerin müstafi sayılamıyacaklarını ve görevleri bulunduklarını bildirdiği halde adı geçen valilik Bakanlığı dinlememektedir.

YENİ KURULAN ŞUBELERİMİZ

POZANTI : Başkan Mustafa Yeni, Yazman Abdullah Yılmaz, Sayman Mehmet Akün, Üye Mustafa Gültepe, Üye Meryem Geçici.

GEDİZ : Başkan Enver Çiçek, Yazman Yücel Güvey, Sayman Himmet Zengin, Üye Abdullah Gümüşsoy, Üye Ali Güven.

AKÇAKALE : Başkan Nurvet Özübek, Yazman İsa Zengin, Sayman Ali Yılmaz, Üye Tahsin Çam, Üye Mustafa tirgil.

ÇAMLIHEMŞİN : Başkan Abdullah Tonyalı, Yazman Ramazan Demirtaş, Sayman Erol Güner, Üye Veli Arslan, Üye Semra Toprak.

CİA BAŞKANININ AÇIKLAMASI

«Amerika, çıkarlarını korumak için dünyanın her tarafına müdahale edebilir.»

Amerikan Merkezi Haber Alma Örgütü (CİA)'nın Başkanı William Colby, Amerika'da yayınlanan «Us News and World Report» adlı dergiye verdiği demeçte şöyle demiştir

«Bazı durumlarda, dostlardan bazılarına yapılacak gizli bir yardım ya da belli bir politikaya taraftar ülkelerden birine verilecek (Hafif bir omuz) bize geniş çaplı bir bunalıma meydan vermeden, durumu istediğimiz yönde etkileme imkânı verir, Şili'de olduğu gibi.»

«Birçok ülke, çıkarları tehlikeye düştüğü zaman kuvvete baş vurmak zorunda kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ,casusluk yapmak, kuvvete baş vurmaktan daha fazla ahlâka aykırı değildir.»

SİVİŞOĞLU'NU YİTİRDİK

Devrek Şubemiz üyelerinden S. Sami Sivişoğlu, 25.10.1974 günü aramızdan ayrılmıştır. Üyemizin yakınlarına ve ailesine başsağlığı diler acılarını paylaşırız.

TÖB - DER

SELAMET'İ YİTİRDİK

Eskişehir Şubemiz üyelerinden Ali Selamet'i yitirdik, ailesine ve dostlarına başsağlığı diler, acılarını paylaşırız.

TÖB - DER

çıktı
hukuk yazıları
AV. HALİT ÇELENK
lider reklam
töb-der yayınları ikinci kitabı
isteme adresi:
GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI 14/1 ANKARA

BİZE GELEN KİTAPLAR

Çocuklar İçin Beslenme Bilgisi

Doç. Dr. Osman N. Koçtürk

48 Sayfa 4 TL.

AÇLIK KORKUSU

Doç. Dr. Osman Nuri koçtürk

435 Sayfa 20 TL.

İsteme Adresi : Ata Yayınevi Emek İşhanı No : 606

KIZILAY/ANKARA

KANLI HAMUR

Kemal Kırlangıç
Roman

Fiyatı 15 TL.
İsteme Adresi : Kemal Kırlangıç Ortakul Öğretmeni

MALATYA

TEKSİR

Günlük Siyasi Gazete
Sayısı 25 Kuruş

İsteme Adresi : Yalı Cad. No : 52

YALOVA

ÇEKEŞ ŞUBEMİZİN ÇAĞRISI

Olumlu ve etkin çalışmalarını sürdüren Çerkeş Şubemiz, bir kitaplık kurmaya karar vermiştir. Tüm şube ve üyelerimizi, kitap severleri şubemiz kitaplığı için kitap bağışında bulunmaya çağırıyoruz.

ÇEKEŞ ŞUBESİ YÖNETİM KURULU

KARŞIYA ŞUBEMİZİN ÇAĞRISI

Karşıyaka şubemiz üyelerinin bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması amacıyla bir kitaplık açmıştır. Tüm şube ve üyelerimizi, kitap severleri şubemiz kitaplığına kitap bağışında bulunmaya çağırıyoruz.

TÖB - DER KARŞIYAKA ŞUBESİ İZMİR

TÖB-DER
TÜRKİYE ÖĞRETMENLERİNİN DEMOKRATİK MÜCADELE ÖRGÜTÜ TÖB-DER'in 15 günlük yayın organıdır.
yıllık abonesi 20 tl.
gazi mustafa kemal bulv.14/1 ankara

MALATYA ŞUBEMİZİN ÇAĞRISI

2.11.1974 günü yapılan Malatya Şubemiz genel kurulunda seçilen yönetim kurulu, gerçek demokrasiden yana olan tüm kuruluşlara ve kişilere bir çağrıda bulunarak, öğretmen ve eğitim sorunlarının çözümlenmesinde ortaklaşa demokratik mücadele verilmesini istemiştir. Şubemiz yönetim kurulu çağrısında özetle şöyle denilmektedir :

«Çağımızın ileri demokratik toplumları, örgütlü toplumlardır. 12 Mart'a gelinceye uygulanmadı diye muhtıra ile uygulanması istenen 1961 Anayasası, 12 Mart sonrası tam tersi bir uygulanışla, halkımıza «LÜKS» ilân edilerek 60 tan fazla maddesi değiştirilip, Anayasanın demokratik özü tahrip edildi.

Devlet memurlarının sendika kurma hakları ellerinden alındı. Böylece tüm çalışanların baskı altına alınma hesabı yapıldı, yapılıyor. Gene Anayasamızın demokratik özüne aykırı olarak olağanüstü dönem diye, yarattıkları sisduman içinde bir avuç vurguncu, dışa bağlı sermayeci tatlı karlarını vurmaktan bir adım gerilemediler. Yaşamayı, halkımız için, bizim için de dayanılma zhale getirmişlerdi, getiriyorlar.

Tüm çalışanlar gibi, biz öğretmenler de geçim sıkıntısı içerisindeyiz. Acil çözüm bekleyen bir yığın sorunla karşı karşıyayız. Yığınla sorunumuz çözüm beklemektedir. Ancak, sorunlarımızın çokluğu bizleri yıldırmıyor. Gün geçtikçe hergün biraz daha bilinçli olarak, özlük - meslek sorunlarımızın, yurdumuzun bağımsızlık, özgürlük sorununun çözümlenebilmesi için, örgütlü uğraşının gerekliliğine inanmış öğretmenler olarak, kendi demokratik kitle örgütümüz Töb - Der çatısı altında birleşiyor, birleşeceğiz. Diğer örgüt dışı kalmış öğretmen arkadaşlarımıza diyeceğimiz, kendilerini her türlü kademe ve ayırıcı - bölücü etkilere kaptırmadan büyük bir demokratik güç olma yolundaki Töb - Der'de birleşme ve örgütlenmeye çağırıyoruz.

Örgüt çatısı altında toplanırken kuru gürültü, amaçsız kalabalık olmıyacağız. Örgütümüzü nicelik - nitelikçe değiştirme, bilinçlendirme yolunu seçeceğiz. Bu da ancak örgüt içi çalışmalarında tam bir sorumluluk duyarak, yani en acil sorunumuzu seçip gündeme almakla olur. Olayları ve ülke koşullarını doğru bilimsel tahlile tutmakla olur.

Tüm emperyalist sömürü güdümünde olan halklar gibi, ülkemiz de geri bıraktırılmıştır. Gerçek demokrasi henüz kurulamamıştır. Halkımızın eğitim, sağlık, ulaşım, geçim işi hâlâ çözüm beklemektedir. Yaban elde milyonlarca işçi yollamış, milyonlarcasını kuyrukta bekletmekte, milyonlarcası işsizdir. Çalışanlar da insanca yaşamaktan yoksundurlar.
ile içiçedir. Bizler yoksul halk çocuklarıyız. Bunun için uğraşımız, halkın uğraşısı ile bir bütündür diyoruz.

Geçmiş dönemde TÖS üzerinde estirilen baskı, «böl - parçala - yönet» oyunları tutmadı. Uyanık ve bilinçli öğretmen çoğunluğu, halkımızın ve kendi çıkarlarının nerede olduğunu öğrendiler. Demokratik devrimci kitle örgütümüzü halktan, halkımızın özgürlük, demokrasi uğraşısından soyutlayamadılar. Tös demokratik devrimci uğraşını başarı ile sürdürdü, büyük bir sınav verdi.

TÖB - DER için de tüm baskı, tertip engellemeler boşa çıkıyor, çıkacaktır. Türkiye öğretmenlerinin birlik, örgütsel uğraşısı durdurulamayacaktır. Halkın, kitlelerin hak alma uğruna giriştikleri uğraşının önüne yapılan engeller, hakın ve aydınların bilinçli çabaları sonunda aşılmıştır, bundan böyle de aşılacaktır. Bu böylece bilinmelidir.

Halkımızın, yurt sorunlarımızın, kendi meslek ve özlük sorunlarımızın bilincinde olan öğretmenler, haklarımıza ve halkımızın sorunlarına sahip çıktıkça halk da öğretmene sahip çıkacaktır.

Öncelikle çözüm bekliyen sorunlarımızı sıralıyoruz :

1 — Sendika kurma hakkımızı almalıyız, grev - toplu sözleşme yapabilmeliyiz.

2 — Değişen yaşam koşullarına göre tüm öğretmenlerin intibak ve terfi işleri yeniden düzenlenmelidir. Yan ödemelerdeki haksızlık giderilmelidir.

3 — Bakanlıklararası ödeme eşitsizliğine son verilmelidir.

4 — Geçmiş dönemde yönetime getirilmiş kıyıcı, ihbarcı yöneticiler değiştirilmelidir.

5 — İş güçlüğü, iş riski tüm öğretmenlere, ilkokul öğretmenlerine 21 saatten sonraki çalışmaları için ders ücreti verilmelidir.

6 — Memur yardımlaşma kurumu için kesilen % 5 ler, ya geri verilmeli ya da Memur Yardımlaşma Kurumu «MEYAK» kurulmalıdır.

ÖZLÜK SORUNLARIMIZIN YANISIRA ÇÖZÜM BEKLEYEN YURT SORUNLARIMIZ :

1 — Bugünkü aldatmaca toprak reformundan vazgeçilerek, gerçek bir toprak reformu yapılmalıdır.

2 — Yurdumuzun yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları devletleştirilmelidir.

3 — Değer yaratan işçiler çalıştıkları kurumlara ortak edilmeli ve yönetime katılmaları sağlanmalıdır. İşçi hakları, sıkıyönetim, lokavt gibi önlemlerle kısıtlanmamalıdır.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SORUNU

TRT Ankara Radyosu, Genel Başkanımıza öğretmenlerin sorunları ve yeni ilkokul öğretmeni yetiştirme sistemi konusunda iki soru yöneltti. TRT Radyolarında 21.11.1974 günü yayınlanan soru ve cevapları aşağıya aynen alıyoruz :

Soru : Öğretmenlerin öğrenim sırasında ve meslek hayatında karşılaştıkları sorunlar ?

Cevap : Bugün öğretmen yetiştiren kurumlardaki eğitim, niteliği ve yöniyle toplumumuzun ihtiyaçlarına ters düşmektedir. Çünkü bizde somut koşullar, en çok halkın ihtiyaçlarını en ucuza karşılayacak üretim yöntemlerini gerektirmektedir. Böyle olunca eğitimin üretici, verimli olması kaçınılmazdır.

Öğrenciler, daha okula girer girmez karşılaştıkları eğitimin kendi ana babalarının, kısaca kökenlerinin sorunlarına ve ihtiyaçlarına cevap vermediğini görmektedirler. Bu öğretmen yetiştiren kurumlarda karşılaşılan ilk sürtüşme etkenidir. Genel yönetimle okul yönetiminin öğrenciyle sürtüştüğü en önemli nokta da budur.

Sözkonusu sürtüşmenin ortadan kaldırılması, eğitimde halka dönük yöntemlerin uygulanmasına bağlıdır. Bugünkü uygulamada ise özellikle öğretmen yetiştiren kurumlarda halkın ihtiyaçlarına karşı, eli sopalı, Atatürkçülüğe ve devrimciliğe düşman faşizan eğilimli idare ve öğretim kadroları çalıştırılmaktadır. Özellikle 1965'lerden sonra bu kurumlar devrimci öğretmenlerden yoksun bırakılmıştır.

Öğretmen mesleğe girdiği andan itibaren kendisini ekonomik, sosyal siyasal ve meslekî sorunların ağır baskısı altında bulmaktadır. Bunlar aynı zamanda kendi ülkesinin, kendi toplumunun da sorunlarıdır. Bu durum öğretmeni kendi şartları içinde sosyal mücadelenin içine itmiştir. Bunun sonucu öğretmen savunduğu kitlelerin içinde suçlu durumuna düşürülmek istenmiştir.

Bunun için öğretmenler, siyasilerin keyiflerine göre dama taşları gibi yerlerinden oynatıldılar. Kandırılmış sağcı komando ve faşist taslakları tarafından saldırıya uğratıldılar. Öğretmen toplantıları, lokalleri ve evleri basıldı. Yönetim bunlara göz yumdu. Öğretmenlerin dövülmeleri adeta teşvik edildi. Örgütlenmeleri önlendi. Öğretmen örgütlerine özellikle TÖS'e, TÖB - DER'e giren öğretmenlere iyi gözle bakılmadı. Sürüm sürüm süründürüldüler. 12 Marttan sonraki meşhur balyoz hareketiyle bir gecede 3500 öğretmen tutuklandı. Muhtıra sanki onlara verilmişti, Türkiye'yi 12 Mart ortamına sanki öğretmenler getirmişti. Oysa ülkemizi 12 Mart ortamına getirenler muhtırada belirtilmişti.

TÖB - DER, öğretmenlerin özlemlerini savunan ve onun mücadelesini veren demokratik meslek örgütüdür.

Soru : Ülkemizde yeni uygulamaya başlıyan ilkokul öğretmeni yetiştirme sistemi konusunda neler düşünülüyor,? Yoksa bu uygulama eksik midir, sizin fikriniz nedir ?

Cevap : Öğretmen yetiştirme sistemi; genel eğitim sistemi dışında ve ondan ayrı olarak düşünülemez. Genel eğitim sistemi ise yukarıda da değindiğimiz gibi, temelden sakattır.

Biz TÖB - DER olarak Eğitim Şûrasında, temel eğitimin ülkemiz zenginlik kaynaklarıyla emeği değerlendirme doğrultusunda, çağdaş teknolojiye yaklaşımı sağlayıcı bir yörüngeye oturtulması gereğini savunduk. Maddi zenginlikleri, dış ticaret ilişkileri içinde emperyalizmin yağmasına terk edilen, üretim gücü (yani teknoloji ve emek) unsurlar geri ve ilkel bir düzeyde, nakit sermayeden yoksun bir ülkenin başka türlü bir eğitim anlayışı içinde bulunması çağdışılığın ve ülke gerçeklerine ters düşmenin kanıtlarıdır. Acak bu eğitim anlayışı ülkemizde bu gerçeklere dayandığı ve bu gerçeklere inanan kadrolarca yürütüldüğü takdirde başarıya ulaşabilir. Önce eğitim, yukarıda savunduğumuz bu anlayışa dayandırılmamıştır. Yani eğitim, ulusal sistemini geliştirememiştir.

Durum ve anlayış bu olunca, öğretmen yetiştiren kurumlara ne kadar süre eklersek ekleyelim, eğitim bakımından olumlu bir sonuca ulaşmamız olanaksızdır.

Bakanlığın ilkokul öğretmenlerini yüksek öğrenimden geçirme kararı, uygulama olanağından yoksundur. Bakanlık şimdiden kendi çabalarıyle üniversite bitirenlere bile öğrenimlerine uygun görev verememektedir. Gene şimdiden kendi çabasıyla üniversiteler, yüksek okullar giriş sınavını kazanıp oralarda okuma hakkını elde edenlere okuyacakları olanakları sağlıyamamaktadır. Okumakta direnenler öğretmenlikten ayrılmak zorunda kalmakta, sonuç olarak maddi yetersizlik yüzünden, birçok öğretmen kazandığı sınavların verdiği okuma haklarını kullanamamaktadır.

Eğitim kökten ulusal öze kavuşmadan, ulusal gerçeklerin zorunlu kıldığı temele oluşturulmadan, dış görünüşü süsleme çabaları, şimdiye dek olduğu gibi gene başarısızlıkla, verimsizlikle sonuçlanacaktır. Eğitim kurumlarını bizim toplumsal, ulusal gereksinmelerimiz oluşturmalıdır. Ancak o zaman öğretmenin öğrenim süresi de daha iyi belirlenebilir.

Tüm öğretmenlerin yüksek öğrenimden geçirilmelerini biz yukarıda belirttiğimiz eğitim anlayışı içinde savunmakta ve gerekli görmekteyiz.

---

4 — Eğitim sorunumuzun çözümünde Köy Enstitülerinin uygulanmasına dönülmelidir. Cehaletin kökünün kazınması, bölgeler arası eğitim eşitsizliğine ancak bu yolla son verilebilir.

5 — Yurtdışındaki işçilerimizin çocuklarının eğitim sorunu köklü çözüme bağlanmalıdır.

6 — Amerikan sömürüşünün, yardımla maskeleme ve ulusal onurumuzu zedeleyici girişimlerine son verilmelidir.

7 — Ulusal Kıbrıs sorunumuz

Tüm üslerden arınmış, bağımsız, federatif bir Kıbrıs devleti kurulmalıdır.

8 — Yurtiçi barışın sağlanması için tüm eğitim kurumlarındaki faşist komando baskılarına son verilmelidir.

Faşist Güçler Karakoçan Lisesini Bastılar

Karakoçan Lisesi, komandocu öğretmenlerin ve çevredeki faşist kişilerin tahrik ve tertipleri sonunda, 13.11. 1974 günü gerici ve faşist güçler tarafından kuşatılmış ve saldırıya uğramıştır.

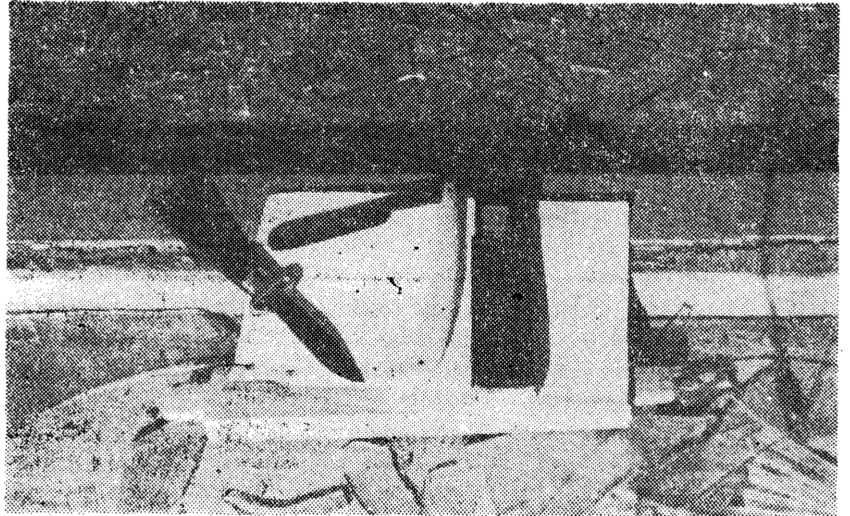
Bu sayfadaki resimlerde, kuşatılma sırasında camları kırılan lise binası ile bozkurtçu öğrencilerin üzerlerinde buluna nsustalı bıçak ile ustura bıçağı görülmektedir.

Karakoçan Lisesi Müdürü H. Ali Aksoy, olay günü saat 7,00'de İlçe Kaymakamına yazı ile başvurarak gerici ve faşist güçlerin okulda bir ayaklanma düzenliyeceklerini ve bunun için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir.

Bildirildiğine göre, Karakoçan Lisesindeki bazı öğretmenler, sürekli olarak öğrenciler arasında «Bozkurtçu» «Devrimci» ayırımı yapmakta, alevî—sünnî çatışmasını körüklemektedirler, Okul müdürü bozkurtçu-komandocu karşı çıkmış ve öğrenciler üzerindeki öğretmen ve öğrencilerin çalışmalarına faşist yayınları, bozkurt amblemi rozetleri, kemer ve kolyeleri toplatmıştır. Bunun üzerine Özbay, M. Emin Sadıkoğlu, Süleyman Çiftçi adındaki öğretmenler başta olmak üzere, «bozkurtçu-komandocu» öğrenciler okuldaki solcu diye nitelendirdikleri öğretmenlerin «Tanrı yoktur, yoksullar zenginlerin mallarını almalıdır» dediklerini söyleyerek gerici çevreleri okul müdürüne ve öğretmenlere karşı kışkırtmışlardır. Olay günü, daha sonra okula saldıran kişilerden bazıları okula gelerek okuldaki sağcı öğretmenlerle görüşmüşlerdir ve okul müdürünü, okula dinamit atmakla tehdit etmişlerdir. Olay günü yapılan aramada sağcı-komandocu öğrencilerin üzerinde bıçak ve ustura bulunmuştur.

13.11.1974 günü saat 15.00 sıralarında daha önceden okulu basmak üzere hazırlanan kalabalık, okulu kuşatmış ve taşlamaya başlamıştır. Bu sırada okulun öğretmen ve öğrencileri derste bulunmaktaydı.

Okulun kuşatılarak taşlanması sırasında ilay yerine gelen jandarma ve polis yatıştıramamıştır. Daha sonra komşu ilçe Palu'dan takviye jandarma kuvveti istenmiş ancak bu kuvvetler de okula saldıran kalabalığı dağıtamamıştır. Daha sonra okul içinde bulunan bir grup komandocu öğretmenler dışarıdakilerin «Yaşasın Başbuğ, Bozkurtlar geliyor» naraları ve tezahüratları arasında okuldan dışarıya çıkmıştır. Kalabalık, dört saat kadar sürdürdüğü kuşatmadan sonra elebaşı öğretmenleri omuzlarına alarak şehre yürümüş ve burada polisin «dağılın» emirlerine uymamıştır. Yapılan konuşmalardan sonra komandocu öğretmenin verdiği «dağılın» emri üzerine kalabalık dağılmıştır.

Örgüt İçi Eğitim Çalışmaları ve Yöntem Sorunu

Kadri Çoban — Hasan Yiğit
Yönetim Kurulu üyesi ve bölge temsilcileri

Geçmişte olduğu bugün de TÖB - DER içinde en çok tartışılan konulardan biri örgüt içi eğitim sorunudur. Bu sorun hâlâ şube genel kurullarından bölge toplantılarına dernek genel kurullarına kadar yansımakta, karşılıklı tartışma ve eleştirilerin bir yandan kaynağı bir yandan konusu olmakta devam etmektedir. Bazı üyelerimiz niceliğin değil niteliğin önemli olduğunu savunur «az olsun sağlam olsun» derken, bazı üyelerimiz de niteliğin önemini nicelikle diyalektik ilişkisini gözönüne almadan, yalnızca «çok olsun bizim olsun» anlayışı içinde örgütlenme sorununa yaklaşmaktadırlar.

Bir yandan kendi bölgesi içinde öğretmen kitlesini kucaklayamıyan, onların demokratik ve ekonomik özlemlerini dikkate almayan, yer yer kitleden kopmuş az üyeli şubelerimiz varken, öte yandan lokallerde birlikte oyun oynamaktan başka ortak noktaları zor bulunur, örgütüne «pamuk ipliği ile bağlı» çok sayıda üyeden oluşan şubelerimizde var. Bunlar çoğunlukla, yukarıda belirttiğimiz nitelik ve niceliğin birbirinden soyutlanarak ele alınması sonucudur.

Tüm bunlara bugünün koşullarında ortaya çıkmış örgüt içi sorunları gözüyle bakamayız. Geçmişte de örgütümüz içinde nitelik nicelik tartışmaları sürdürüldü. Eleştiri - özeleştiriye çalışmalarımıza sürekli olarak başvurulması savunuldu. Disiplinsizliklerden yakınıldı. Bugün de değişik koşullar içinde aynı sorunlarla karşı karşıyayız. Biz bu yazı içinde başarısızlığın en önemli neednlerinden biri saydığımız «Eğitim çalışmalarnda yöntem» sornu üzerinde duracağız. Bu yüzdendir ki konuya «geçmişte neler yapıldı» açısından değil «nasıl yapıldı» açısından yaklaşmayı, örgüt içinde eğitimin başarıyla yürütülebilmesi için geçmişte ve bugünlerde başvurulan yöntemleri irdelemeyi yararlı gördük.

I — EĞİTİM ÇALIŞMALARINDA PRATİĞİN ÖNEMİ :

Örgütün sağlıklı çalışması, örgüt çalışmalarının sıcağı sıcağına değerlendirilmesi, yanlışların eleştiri-özeleştiri yoluyla açığa çıkarılması, bir sonraki çalışmada tekrarlanıp tekrarlanmadığının izlenmesi ve çalışanlar içinde her üyenin sorumluluk karşısındaki tavrının denetlenmesiyle mümkündür. Çalışmalardan soyutlanmış masa başı disiplin nutukları olsa olsa örgüt çevresindeki üyelerin giderek örgütten uzaklaşmaları sonucunu doğurur ve çalışmalarımızda kopuk olarak yapılan eleştiriler kırgınlıklara, guruplaşmalara, kopmalara kaynaklık etmekten gayrı bir işe yaramaz.

Demokratik meslek örgütlerindeki disiplin anlayışı üyeye örgütlenme çalışmaları süresince, demokratik mücadele sırasında kazandırılır.

II — ÖRGÜT İÇİ EĞİTİMDE SALON ÇALIŞMALARI :

Geçmişte olsun, bugün olsun eğitim çalışmaları denildiğinde ilk akla gelen «seminer çalışmaları» olmaktadır. Yılda bir ya da iki kez yapılan bu tür salon toplantılarının yararlı olmadığı söylenemez. Ancak bu tür seminer çalışmaları eğitim çalışmalarında başlıca yöntem kabul edildiğinde eksiklikler, aksaklıklar kaçınılmaz olur.

Kısaca;

1 — Salon toplantılarına üyelerin yalnızca belirli bir bölümü katılabilmekte, çalışmalar oldukça sınırlı kalmaktadır.

2 — Çalışmalara katılan üye arkadaşların toplantı konusuna olan dikkatleri toplantı sonuna kadar diri tutulması güç olmaktadır.

3 — Üye olmayan öğretmenler bu tür toplantılara genellikle katılmamaktadırlar diyebiliriz.

ŞUBELERİN PRATİKLERİNİ YAKINDAN İZLEYELİM :

Eğitim çalışmalarında meslek koşullarımıza uygun, üyelerin yanız bir bölümünü değil, tüm üyeleri, üye olmayanları da kapsayan yöntemler bulmak, Merkez Araştırma Bürosunda geliştirmek durumundayız. Bu araştırmalarımızın kaynağı şubelerimizin pratikleri olacaktır.

Bölgemizdeki şubelerin örgüt içi eğitimini çözüme ulaştırmak için çalışmaları vardır. Bizim diyeceklerimiz bir yıldan bu yana yapılan bu çalışmalardan kaynaklanmaktadır.

I — KÖY ÇALIŞMALARI :

Köyler ulaşım durumuna ve birbirine yakınlıklarına göre guruplandırılıyor. Merkez köyler saptanıyor. Bu köylerdeki örgütlü arkadaşlarla sürekli ilişkiler kuruluyor. Çalışma yapmak için gidilecek her köyde bir ya da iki arkadaş görevlendiriliyor. Köye götürülecek konular saptanırken bu arkadaşların düşünceleri dikkate alınıyor. Köylerin ulaşım durumuna göre bazan akşam, bazan hafta tatilleri içinde 5 - 8 kişilik bir gurupla köye çıkılıyor. Diğer köylerden de gelen öğretmenlerle ve halkla varsa köy kahvesinde, odasında, yoksa okulda oturuluyor. Öğretmenlerin özlük ve meslek sorunlarıyla, dünya sorunlarıyla içiçeliği, saptanan konuşma sırasında ortaya çıkan yeni konular köy kahvesinde halkın içinde konuşuluyor. Hakların alınması için örgütlenme gereği, demokratik mücadelemiz, Merkez Çalışma Programının diğer konuları halk içinde kitle çizgisi dikkatten çıkarılmadan konuluyor. Çok kez halk konuya doğrudan katılıyor. Böylece çalışma gurubundaki arkadaşlar köydeki öğretmenlerden, halktan yeni şeyler öğrenmekte, bir sonraki çalışmalarında bu öğrendiklerinden yararlanmaktadırlar.

II — KENT OKULLARINDA ÇALIŞMA

Öğretmenlerin daha yoğun olduğu okullarda, kent okullarında eğitim çalışmaları TÖB - DER Okul Temsilcisinin yönetiminde yürütülüyor. Günün

önemli olayları, özlük ve mesleki sorunlarımız, okul içi demokrasinin sağlanması, Çalışma Programının öngördüğü diğer konular okul içinde sürdürülen eğitim çalışmasının konularını oluşturuyor. Ders araları, öğretmen toplantıları, zümre toplantıları, veli toplanıları, çalışmaları bu yönde değerlendiriliyor.

III — ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Köy çalışmaları olsun, kent okullarındaki çalışmalar olsun mutlaka çalışmalar sonunda değerlendirilmelidir. Köy çalışmaları sonunda bu şöyle yapılıyor: Çalışmanın ertesi akşamı çalışmaya katılan arkadaşlarla, ilerde katılacak olan arkadaşlar toplanıyorlar. Köye gidip gelinceye kadarki tavırlar, söylenenler, kurulan ilişkiler değerlendirme süzgecinden geçiriliyor. Saptanan amaca ulaşılıp ulaşılmadığı tartışılıyor. Yanlışlar eleştiri - özeleştiri ile açığa çıkarılıyor. Doğrular da saptanıyor. Gerekli dersler alınıyor. Gurubun eksikleri not ediliyor. Bu eksiklerin giderilmesi için gerekli çalışmalar da Köy Çalışmaları ile birlikte sürdürülüyor.

Kısaca özetlediğimiz bu çalışmalar şu temellere oturtulmakta :

1) Eğitim çalışması örgütlenme çalışmaları ile birlikte yürütülüyor. Tüm öğretmen sayısı ile örgüt üye sayısı karşılaştırıldığında, örgüt içinde nitelik - nicelik tartışmaları dikkate alındığında bunun zorunluluğunu daha iyi anlarız.
2) Eğitim çalışması öğretmenin iş yeri ve çevresi içinde ele alınıyor.
3) Eleştiri - özeleştiri kurumunun nasıl işletileceği pratik içinde öğreniliyor. Üyelerin disipline edilmeleri sorunu da eğitim ve örgütlenme için yapılan çalışmaların bütünlüğü içinde düşünülmelidir.

KADROLAŞMA :

Aslında kadrolaşma sorununa da bu çalışmalardan kopuk olarak değil, bu çalışma sistemi içinde çözüm bulunacağı kanısındayız.

Köy çalışması yapmaya başlayan guruplar, okul temsilcileri öğrenme - öğretme ilişkisine gireceklerdir. Bir yandan öğretmenlerle ve halkla ilişkileri onlara yeni şeyler öğretirken, öte yandan sorunlara daha sağlam bir açıdan bakmak için ekonomi, felsefe, tarih vb. bilgilerle donanmaları zorunluluğunu duyacaklardır. Bunun bir plân ve program içinde sağlanması örgütün en önemli görevlerindendir.

Özetlersek :

a — Eğitim çalışmaları örgütlenme çalışmaları ile içiçe düşünülmelidir. Yoksa sayısal artışın genel ortalamada daha büyük ölçüde nitelik düşüsüne yol açacağı bilinir. Üyenin eğitimine üye yapılmadan başlanmalıdır. Ve bu üyeliği sırasında da sürdürülmelidir. Bu da ancak köy ve oku lçalışmaları ile yürütülebilir.

b — Eleştiri - özeleştiri kurumunun örgüt çalışmalarına sokulması ve etkin olarak kullanılması yalnızca eleştiri ve özeleştirinin ne olduğunu anlatmakla sağlanamaz. Eleştiri ve özeleştiri çalışmanın olduğu yerde sözkonusudur. Bir üyeye çalışmalarda görev verilmişse o üye çalışmaların eleştirisinden yararlanır.

c — Örgüt disiplini de aynı biçimde değerlendirilmelidir. Görev verilmeyenin bizim yapımızdaki örgütlerde disiplin edilmesi zordur. Görevlendirme, sorumluluğu yayma ve ardından yapılacak çalışmaların dkikatle izlenmesi örgüt içi disiplinin sağlanması açısından zorunludur.

ç — Kadrolaşma sorununun çözümü, pratikten kopuk insanların kıyıda köşede bir takım bilgileri ezberlemeye çalışması ile sağlanamaz. «önce bunları iyice öğrensinler ilerideki çalışmalara ondan sonra katılırlar görüşü tek başına geçerli değildir. Kadrolaşma planlı ve programlı bir şlkilde fakat çalışmalardan asla koparılmadan sağlanma yoluna gidilmelidir. Kadroların kitaplardan öğrenecekleri kadar kitlelerden de öğrenecekleri vardır.

Bitirirken lokal sorununa da çok kısa değinmek isteriz.

Lokalde oyunu yasak etmek, yerini çalışmalar doldurmadığı sürece bizim tür örgütlerde fantazidir. Lokallerimiz; köydeki öğretmen arkadaşlarla ilişkilerin kurulduğu, köy çalışmalarının plân ve programlarının yapıldığı, okul temsilcileriyle okul durumlarının tartışıldığı, çalışmaların değerlendirildiği, kadroların gerekli bilgileri edinmek için yararlandıkları yerler olarak kullanılırsa lokallerden oyun ilişkileri sökülüp atılabilir.

Örgüt içi eğitimde yöntem sorunu önemlidir. Bu konuda daha bilimsel çalışmalar Araştırma Büromuzca yapılacaktır.

FEN VE MATEMATİK DERGİSİ
Sümer Sok : 5/5 Ankara

Ortaokul modern matematik ve fen bilgisi programlarına göre hazırlanmıştır. Çeşitli örnekler ve bol şekillerle öğretmen ve öğrencilere kolaylıklar getirilmektedir.

Üçüncü sayılar (Aralık sayıları) çıktı. Fiatı : Orta — 1 :3 lira, Orta — 2 : 3 lira. Toplu isteklerde yüzde yirmi indirim yapılır, ödemeli gönderilir. Belli sayıda satış yapılan okulların öğretmenlerine her ay karşılıksız olarak bol miktarda modern matematik testi gönderilir.

Yazı Kurulumuz :
Haydar ATASOY : Anıttepe Lisesi Matematik Öğretmeni.
İhsan KIYMETLİ : Cebeci Ortaokulu Fen Bilgisi Öğretmeni.
Çetin TURAN : Mehmet Âkif Ortaokulu Matematik Öğretmeni.
Sadettin EKMEKÇİ : Halide Edip Kız Lisesi Matematik Öğretmeni.

Not : Dergilerin Ekim sayıları kalmamıştır. Bu yüzden yıllık abone 20 liradan 17,5 liraya düşürülmüştür. Toplu abonelerde 2,5 lira daha düşürülür.

ÇAĞDAŞ İŞKENCE VE "KANAYAN"

Mahmut YAŞAR

İşkence; sınıflı toplumlarda, egemenlerin, çıkarlarını bir zaman daha sürdürebilmek ereğiyle bilinçlenmiş üretici sınıfları, aydınları ve sanatçıları korkutmak - sindirmek ve edilginleştirmek için baş vurdukları bir kaba güç yöntemidir. İnsanlığın **yönetenler** ve **yönetilenler** biçiminde, sınıflı **toplum düzeninde,** tutsaklardan bilgi almak amacıyle işkenceye baş vurulmuştur. Köle sahipleri, hiçbir özgürlüğü olmayan tutsaklara bireysel işkenceler de yapmışlardır. İskence, köleci toplum düzeninin bağrında oluşan **feodal toplum düzeninde,** yaygın bir uygulama yöntemi olmuş; bir başka deyişle «**kurumlaşmış**»tır. Ortacağ Avrupasında, feodaller, kiliseyle işbirliği yaparak siyasal yönetimi ellerinde tutmuşlardır yüzyıllarca. Ama feodalitenin bağrında filizlenen yeni bir sınıf, **burjuvazi,** Ortaçağın sonlarına doğru siyasal yönetimi ele geçirerek bir güce erişmiştir. Fakat; kapitalist üretim ilişkileri üzerinde temellenen bu yeni ve ilerici sınıfa (burjuvazi), tarımsal üretime dayalı, eski ve tutucu bir düzenin (feodalite) temsilcileri olan feodaller, yönetimi vermek istememişler; burjuva sınıfının bireylerine işkence yapmışlar; **sindirme - yıldırma** yoluyla egemenliklerini sürdürebileceklerini sanmışlardır... Ne ki, **iskence,** bir çözüm yolu olamamış, **«feodaller»** tarihsel işlevini tamamlayarak yerlerini **«burjuvazi»** ye bırakmak zorunda kalmışlardır...

Yüzyılımızda, burjuvazi, artık yeni ve ilerici bir sınıf değildir; eskimiş, tutucu bir sınıftır. Çağımızda yeni ve ilerici olan sınıf, burjuvazinin bağrında oluşan fakat burjuvaziye k arşı olan **«işçi sınıfı»**dır. Bugün, dünyadaki bütün kapitalist ülkelerin işçileri sömürülmektedir. Bunun yanında, dünyanın geri bıraktırılmış ülkelerindeki işçilerse, daha acımasız bir sömürücü çarkının dişlileri arasında ezilmektedirler. Çünkü, bu ülkelerdeki işçilerin alınterini, hem emperyalist güçler, hem de geri bıraktırılmış ülkelerin işbirlikçileri birlikte sömürmektedirler. Karnı doymayan, gecekondularda yaşayan, çocuklarını okutamayan... kısacası; insanca yaşamak isteyen geri bıraktırılmış ülke işçileri, sınıfsal bilince erişerek ve örgütlenerek kendi siyasal yönetimlerini kurtarmak için savaşmaktadırlar. Onların ülkülerini benimsemiş aydınlar, sanatçılar da işçilerle omuz omuzadır bu uğraşta... Ama **emperyalist güçler;** geri bıraktırılmış ülkelerdeki **yerli işbirlikçileri** ve **siyasal iktidarlarıyla,** Ortaçağda tıpkı feodallerin kendilerine (burjuvazi) uyguladığı işkence yöntemlerini, şimdilerde geri bıraktırılmış ülkelerin işçilerine, aydınlarına, sanatçılarına uygulamaktadırlar. Hem de tekniğin olanca olanaklarından yararlanarak...

Kuşkusuz, **iskence olgusu;** zayıflığın, güçsüzlüğün, korkaklığın ve yok oluşun belirtisidir. Egemen güçler, «güçlüyken, uyuturken halkını rahattır, yapmaz böyle şeyler, «Karakol Dayağıy»la yetinir. Ama siyasal egemenliği sarsılmaya görsün. Korkunçtur artık, çağdaşlaşır canavarlığında. Onu oturduğu yere bağlayan vidalar gevşemiştir çünkü, vidalar yuvalarından çıkmak üzeredir, yalama olmuştur. Ancak ve ancak terördür, silâhtır, yıldırmadır, öldürmedir, yok etmedir onu biraz daha ayakta tutacak olan. Faşizmdir. Bunu bilmeyen kaldı mı ki.

İŞTE GÜNEY VİETNAM
İŞTE ENDONEZYA
İŞTE ŞİLİ
İŞTE YUNANİSTAN
İŞTE...

Budur dünyada çağdaş işkencenin güncel anlamı.» (1)

Ülkemizde, 12 mart 1971'den son günlere değin süren birkaç yıllık baskı döneminde; pek çok aydın, sanatçı, işçi, öğrenci... sömürücü güçlerin karşısında, sömürülen sınıfların yanında yer aldıkları için tutuklandılar, işkence gördüler, mapusanelere atıldılar... Bunlardan, özellikle sanatçılar, yaşadıkları acılı günleri sorguya çekiyorlar şimdi. Şiir, roman, öykü... türlerinde yapıtlar oluşturuyorlar; daha da oluşturacaklardır kuşkusuz... İşte bu baskı dönemini kavrayan yapıtlardan biri de **Erdal Öz'ün «KANAYAN»** adlı öykü kitabıdır. (2)

Kanayan'da altı öykü var: **Masa, Ernesto, Kurt, Güvercin, Sığırcıklar** ve kitaba adını verdiren **Kanayan.** Bu altı öyküden **Kurt, Güvercin** ve **Sığırcıklar** adlı üç öykünün olayları mapusanede geçer. Kuşkusuz, bu öyküler, **Erdal Öz**'ün yaşantısından kaynaklanan ürünlerdir. Kurt adlı öyküde, çok okuyan bilinçli bir işçinin (adı İsa'dır) çevresini uyandırdığı için tutuklanıp içeri atılması; karısıyla ihtiyar babasının ancak altmış beş gün sonra kendisiyle görüştürülmesi ve İsa'ya yapılan işkenceler anlatılır: «Karanlık taş odacıkta tek başına geçen ağır saatler. Önce elektrik akımının en beklemediği yerinden bedenine akışı kıvranışı, utanışı, bağıramayışı, bileklerine bağlı kurumuş kayışların, acıdan, ürpertiden kıvrandıkça, derisini geçip etine oturuşu, bayılışı; kendine gelince başlayan sonu gelmez sorgular yine, falakaya yıkılışı, tabanlarına inen sopaların beyninde zonklayışı, sopayı aralıksız ama belli bir tempoyla kaldırıp indiren adamın gömleğinde, sonunda patlayan tabanlarından sıçrayan kanın genişleyen lekeleri, tuzlu su dolu kovaya patlamış şiş tabanları sokmaları, daracık taş bir koridorda bir aşağı bir yukarı yürütmeleri, yerlerde, soğuk taşlarda bıraktığı kırmızı ayak izleri, kanla çizilmiş ayak izleri. (..) Sonra yine sorgular, yine yere yıkılmalar, yine ellerinin ayaklarının kayışlarla bağlanışı, bilmem kaç voltluk elektrik akımının yine en ummadığı en utandığı yerine bağlanan bir telle bedenine akışı, sancılar, bulantılar, sorgular, bayılma ve bütün bunların sonunda da sürüklenerek götürülüp karanlık, pis bir taş odanın orta yerine fırlatılışı.» (s. 37)

Ayrıca Öyküde, **«Kurt»** adlı köpeğin, İsa'nın yokluğuna dayanamayarak öldüğü belirtilir. İsa, Kurt'un ölümüne üzülür, ağlar. Böylece, en

acımasız işkenceler altında bile insanın acıma, üzülme, sevgi gibi duygularını yitirmediği vurgulanır...

Güvercin'de, tutuklunun canlıya olan özlemi **«güvercin»** simgesiyle verilir: Tutuklu, demir parmaklıklı küçük pencereden içeriye giren güvercini avuçlarının arasına alır sevencenlikle. Güvercinle konuşmaya başlar: «Aç gözlerini güzel kuşum, korkma. (...) Korkuyorsun. Daha çok yenisin burda. Şaşkınsın. Ben aylardır buradayım. Hem bir başımayım.» (s. 56)

Kurt'da olduğu gibi **Güvercin'**de de **işkence teması** ağırlık taşır: «Omuzlayıp bir odaya sürüklemişlerdi. Asık yüzlü birtakım adamlar sorular sormuşlar, bu sorulardan pek bir şey anlamadığı için olacak, tokatlar, yumruklar atmışlardı ağzına, gözüne; tekmeler inmişti bacak aralarına, karnına, dizlerine. (..) Ağzında iki dişi eksikti. Gömleğinde kuru kan lekeleri vardı...» (s. 53-54)

Sığırcıklar adlı öyküde, **işkence** temine yeniden dönülür. Yazar, yer yer kesitler sunar yaşantısından, gözlemcilerinden «Bir kabın içinde tuz getirdiklerini, yeri ıslatıp tuz serptiklerini konuşmalarından anlamıştı. Sarışın adamı tuzlu ıslak yerde yürümeye zorlamışlardı.» (s. 69)

«Sen miydin vuran len?»

«Bendim.»

Anahtar şangırdadı. Önce kilit, sonra kapı, sonra güçlükle sürüklenen yaralı ayakların sızılı sesi.

«Kendin gidebilecek misin len?»

«Giderim»

«Yardım edeyim mi len?»

«İstemez.»

Sarışın adamın güvenli, kesin, yardım istemeyen sesi görevlinin hoşuna gitmemişti.

«Çabuk yürü len, sallanma.» (s. 70)

«Kirli, açık kara, arkaları ezik, eskice ayakkabıların dışına taşan, kurumuş kan lekelerinin kir gibi koyulaştırdığı, kızarık, şiş iki topuk gördü hemen önünde. Kendi tabanları ürperdi, içine bir titreme doldu. Yandan gördüğü, yere güçlükle basan bu şişmiş, yaralı ayaklar önünden sürünür gibi geçtiler, bitişik odacığa girdiler.» (s. 71)

Sığırcıklar, «alegorik» bir öyküdür. Büyük kentin anacaddesindeki çınarlarda özgürce yaşayan sığırcıkları, yabanıl çaylakların avlamasıyle; hücredeki tutukları, işkencecilerin alıp götürmesi arasında anlamsal bir koşutluk kurulur. **«Sığırcıklar»** motifi **«tutukluları», «çaylaklar»** motifi de **«işkencecileri»** simgeler. Böylece, alegorik bir anlatımla, bir tutukevinin durumu eleştirilir. Yazınımızda, bu anlatım biçimine sıkça başvurulmuştur. Sözgelimi, Tevfik Fikret, **Devenin Başı** adlı manzumesinde, «o günkü Osmanlı İmparatorluğunu alegori yoluyle çok güzel anlatır; orada devenin başı padişahı, hörgüç devletin ileri gelenlerini, gövde milleti, kuyruk da dalkavukluğu temsil eder.» (L. Sami Akalın, edebiyat terimleri sözlüğü)

Ernosto adlı öykü, Fidel Castro ile birlikte Küba'daki Amerikancı yönetime karşı eyleme geçen ünlü Arjantinli devrimci **Ernosto Che Guevera'**nın, bir çatışma sırasında yaralanmasını, sonra da yakalanıp faşistlerce kurşunlanmasını anlatmaktadır. Aslında Ernesto, kimle savaşmaktadır? Niçin savaşmaktadır? Onu kurşunlayanlar kimlerdir? Bu soruların yanıtı açıkça verilmez öyküde. Ne var ki, olayın sağladığı çağrışımlarla bu sorular yanıtlanıverir okuyucunun kafasında...

Ernesto, yepyeni bir anlatım yöntemi taşımaktadır. **Erdal Öz, Orhan Duru'**nun **ERNOSTO** adlı öyküsünden alıntılar yaparak —bu alıntılar öykünün yapısında sindirilmiştir— O. Duru'nun Che Guevera'yı ne denli ters ve biçimsel yorumladığını göstermekte, tutumuyla alay etmektedir. Böylece, «bir hikâyecinin bir başka hikâyeciyi hikâyeyle eleştirmesi, sanıyorum, bizde ilk kez yapılmaktadır» (Asım Bezirci, yeni a, sayı: 24)

Orhan Duru'nun «Ernosto» adlı öyküsünü okumadım. Fakat E. Öz'ün öyküsündeki alıntılardan anlaşıldığına göre, Duru'nun Guevera'sı şu özellikleri taşımaktadır :

1. Hergele Meydanı'ndan alınmış bir parkasıyla bir Amerikan botu vardır.
2. Güçlüdür; bu gücü sakalları bıyıkları iyice pekiştirir.
3. Bir haytadır.
4. Aşk adamıdır : Pavyonun locasında sevgilisi Cemiley'le şey yaparken patronun adamlarınca temizlenir.

Duru'nun Ernosto'su bu işte!.. Yani, Duruy'la alay etmekte haklı değil mi Erdal Öz?..

Kanayan adlı öyküsünün konusu, kalın çizgilerle şöyledir : Bir memur ailesinin 19 yaşındaki oğlu fakültede öğrenciyken boyuna okur, «kendi kanını boşaltıp, kitaplarda dolaşan kanı alır damarlarına». Yalnız değildir, gizli bir örgütün üyesidir herhalde. Gün gelir, on dokuz yıldır et - tırnak örneği birlikte yaşadığı aile ocağından kopar; arkadaşlarıyle birlikte dağa çıkar, gerilla olur. Sonra yakalanırlar, ölüm cezasına çarptırılır; bu ceza, yaşam boyu hapse çevrilir...

Olay, ana ile babanın ağzından anlatılır. Bu anlatım yöntemi aracılığıyle ana ve babanın duyguları, düşünceleri, davranışları sergilenir; dolayısıyle fakülteli gencin eylemi toplumsal çevresiyle birlikte verilmiş olur.

Kanayan, biçim ve içerik açısından başarılı bir öykü. Özellikle, eski kuşağın yeni kuşaktan etkilenmesini göstermesi bakımından oldukça ilginç. Oğlunu çok seven ana, giderek okumaya, düşünmeye, bilinçlenmeye başlıyor. Toplumsal sorunları oğluyla konuşabilecek bir güce erişiyor «Bir dost, bir arkadaş gibi bana neler neler anlatmıyordu. Bu kadar çok şey bilmesine şaşıyordum. Aydınlık, pırıl pırıl bir kafası vardı. Her şeyi öyle açık, öyle anlaşılır biçimde anlatıyordu ki, ben bile o yaşımda anlattıklarını kavrıyor, birçok şey öğreniyor, onunla birlikte ben de birçok şeyi birbirine bağlıyordum artık.» (s. 94)

Mustafa Balel, bir yazısında, (Barış, 27 Nisan 1974) Gorki'nin «Ana» adlı romanındaki Pavel'in Anasıy'la, Erdal Öz'ün «Kanayan»ındaki fakülteli gencin anası arasında oğullarından etkilenmeleri bakımından bir koşutluk kuruyor: «Ne kadar eskiye bağlı, katı gelenekçi kişiler olursa olsun, bir yerde insandır eski kuşak da... Aralarındaki ayrılığın büyüklüğü, düşün yapılarının uzlaşmazlığı kendiliğinden ortadan kalkar, bütünleşiverir iki kuşak bir noktada. Bu etkilenmeyi bütün açıklığı, bütün çıplaklığıyle bir gelişim içerisinde sermişti Gorki «Ana»sında gözler önü-

ne... Pavel'in katı gelenekçi anası, olaylar içerisinde o uzlaşmazlığı atmış, özdeşleşmişti oğlunun görüşlerinde...

Erdal Öz'ün «Kanayan»ında da bir «Ana» var. (...) Oğluna yaklaşmak için geceli gündüzlü kitap okuyup, onunla konuşacak ortak noktalar bulmaya çalışan bir ana.»

Bu koşutluk kurulurken unutulmaması gereken nokta, Pavel ile anasının, Çarlık Rusyasında zincirlerinden başka yitirecek şeyleri olmayan işçi sınıfından; Fakülteli gençle anasının ise, Cumhuriyet Türkiyesinde orta tabakadan (bürokrasi) olmalarıdır. Bu yüzden, Pavel'in boşluğunu anası doldururken; fakülteli gencin anası, bürokrat duyarlığıyla oğluna acımaktan öte hiçbir iş yapamamıştır...

Kanayan'daki bir öykü de **«Masa»** adını taşımakta. Bu öyküde; bir varsalın yoksul bir çocuğu lokantaya götürmesi, karnını doyurması, çıkarken çocuğun yediklerini masanın üzerine kusması anlatılıyor. İçerikçe öteki öykülerle hiçbir ilgisi bulunmayan bu öykünün kitaba alınmaması gerekirdi. Yapıtta gereksiz bir yük, bir fazlalık «Masa»...

SONUÇ :

Erdal Öz, bir anlatım ustası. Türkçeyi olanca güzelliğiyle kullanabilmesi, onun bir anlatım ustası olduğunu tanıtlıyor. Dili açık, anlaşılır. Süsten, özentiden uzak. Bu yüzden doğal, inandırıcı ve içten... Eskimiş, unutulmuş sözcükleri kullanmıyor; yabancı kaynaklı sözcüklere yer vermiyor. Gürül gürül, capcanlı bir Türkçeyle dokumuş öykülerini. Başarısının gizi, işte bu noktada toplanıyor biraz da...

Yazının ilk bölümünde kendisinden yaptığımız alıntıdan da anlaşılacağı gibi **Erdal Öz**, yurt ve dünya sorunlarını kavramış; emperyalizmin geri bıraktırılmış ülkelerde çevirdiği fırıldıkları bilen; çağının sorumlusu, halkının tanığı olan bir sanatçıdır. Ne ki, **«Kanayan»**daki öykülerinde, salt mapusane yaşantısını ve oradaki gözlemcilerini değerlendirmekte; son birkaç yılın acılı olaylarını saptamaktadır. Oysa gerek biçimce, gerek içerikçe her biri yetkinlik taşıyan bu öyküler, **«saptama»** sınırlarını aşıp **kurtuluş yolu gösteren ürünler olmalıydılar...**

Sonuç olarak, **Erdal Öz**'ün, **«eleştirel gerçekçilikten»ten «toplumsal gerçekçilik»** aşamasına geçmesi, en büyük dileğimizdir...

---

(1) Erdal Öz, Çağdaş İşkenceciler Üzerine Notlar, Yeni A. Sayı: 22.

(2) Cem Yayınevi, İstanbul - 1973, 117 s., 10 lira.

Mahmut Yaşar

YUSUFELİ KILIÇKAYA ÖĞRETMENLERİNDEN MEKTUP VAR

12 sayılı yasa gücündeki kararname ile ilkokullardaki haftalık ders saati sayısı 35'e çıkmıştır. Bilindiği gibi lise öğretmenleri haftada 15, ortaokul öğretmenleri de 18 saat ders okutmakta, bunun dışındaki dersler için ücret almaktadırlar. İlkokul Öğretmenleri ise haftada 35 ders okutmakta ve ek ders ücreti almamaktadırlar. Bu apaçık bir adaletsiz ve haksız bir durumdur. Üstelik bu haksızlık bilerek kasten yapılmakta, öğretmenler arasındaki yapay bölünmelere bir yenisini eklemektedir. İşveren durumundaki Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri öğretmenlerin bir kısmına bazı haklarını vermeyerek onları birbirlerine düşürmeyi amaçlamaktadırlar.

Öğretmenler bu ve benzeri haksızlıklara karşı ancak sendikal haklarını elde ederek ve sendikalaşarak mücadele edebilirler. Bugün en önemli sorunumuz, sendikal haklarımızı elde etmek için çalışmaktır.

Bir başka sorunumuz da şudur : Bakanlar Kurulu kararı ile 17 ilde çalışan memurlara mahrumiyet zammı verilecektir. Bu zamdan yararlanacakların ilçelerde kurulan komisyonlar tarafından puanlamaya tâbi tutulmaları da apaçık bir haksızlıktır. Bu puanlamayı adil bir hareket saymıyoruz.

Öte yandan biz öğretmenlere yapılan bir önemli haksızlık da şudur : Çağrıldığımız kurs ve seminerler için bize yolluk verilmemesi. Oysa tüm devlet memurlarına bu gibi kurs ve seminerlere katılmaları halinde yolluk verilmektedir. Eşitliği zedeleyen bu duruma bir son verilmesi de gereklidir.

MANAVGAT VE EŞME ŞUBELERİMİZ OYUNLARI YASAKLADI

Antalya - Isparta Bölge Temsilcimiz Turgut Şen'in de hazır bulunduğu Manavgat Şubemiz kongresi 2.11.1974 günü yapıldı. Örgütlenme ve eğitim çalışmalarının daha verimli olarak yapılabilmesi için karar alınan kongrede şube lokalinde hiçbir oyun oynanmaması da karara bağlandı.

Eşme Şubemiz de 2.11.1974 günü yapılan kongreden sonra daha verimli ve etkin çalışmalara başladı ve şube lokalinde hertürlü uyuşturucu, bölücü, amaçtan uzaklaştırıcı oyunları kaldırdı.

*
**

ADAPAZARI ÖĞRETMENLERİ YARDIMLAŞMA DERNEĞİ TÖB-DER'E DÖNÜŞTÜ

Adapazarı Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği, 9.11.1974 günü yapılan kongresinde TÖB-DER'e dönüşme kararı alarak kendi kendini feshetmiştir. Bu derneğin yediyüz civarında üyesi bulunmaktadır. Derneğin bir milyon liralık taşınır ve taşınmaz malları da TÖB-DER'e devredilmiştir.

Adapazarı Öğretmenler Derneğinin TÖB-DER'e dönüşmesi Adapazarı'ndaki meslektaşlarımız arasında büyük sevinç yaratmıştır.

EĞİTİM VE SÖMÜRÜDEN KURTULMAK

Mehmet TURGAY

İnsan doğada fizik gücü ile olmasa bile zekâsı ile üstün bir yaratık durumundadır. İnsan tarafından hizmete sokulan hayvanların çoğunun, insandan daha güçlü olmaları, onları bu duruma düşmekten kurtaramamıştır. Kafagücünün henüz gelişmediği ilk çağlarda bile insan, kendinden daha güçlü yaratıkları çıkarı için kullanmayı bilmiştir. Ancak çağımızda bu fizik gücü temel almak olanaksızdır.

Geçmişte kolgücü ile kafagücü bireylerin, buna bağlı olarak toplumların temel güç kaynaklarıdır. Bunlardan kolgücü eski önemini yitirmiştir. Kafagücünün gelişmesine bağlı olarak yeni makineler yapılıp, değişik hizmetlerde kullanılmaya başlanması, kolgücünün değerini daha çok düşürmüştür. Artık günümüzde eğitilmiş kafagücü bir toplumun güçlenmesinie, yetersizliğinde toplumun geri kalmasına yol açan bir etken durumundadır. Sömürgeci ülkeler, kafagücünün toplumsal gücü etkilediğini, geri ülkeleri sömürmek için bu güçten yararlanmanın önemini kavramışlardır. Bu nedenle eğitime büyük önem veriyorlar. Sömürecekleri ülkede eğitimi kendi çıkarları açısından yozlaştırmayı, dengesizleştirmeyi, etkisiz duruma getirmeyi bu nedenle öne alıyorlar.

Sömürmekte oldukları ülkelerde kendi ekinini, dilini yaymayı amaçlayan liseler, üniversiteler kuruluyor. Başlangıçta bu kuruluşlara para yardımında bulunuyorlar. Çünkü bu okullarda öğretimin çıkarlarına uygun olduğunu biliyorlar. Ancak bir süre sonra kendi amaçlarına, gereksinmelerine uygun teknisyen yetiştirmenin ekonomik yükü yerli aracılarla, sömürülen ülkede yoksul halkın sırtına yükleniyor. Açıkçası, geri ülke halkının sırtından, gereksinmelerine uygun teknisyen yetiştirmenin, bunları gerektikçe çıkarları için kullanmanın yollarını çok iyi biliyorlar. Sömürgeci ülkeye aktarılan teknisyenlerin, bilim adamlarının, bir gün, kendi uluslarının çıkarlarına ters düşen sonuçlar verebilecek çalışmalarda görevlendirilmeleri düşünülebilir. Bu devletlerin temsilcisi olan kişi ve kuruluşlar, geri ülkelerin eğitim plânlamalarında etkili olmaya çalışarak çarkı, kendi çıkarlarından yana döndürmek için bıkmadan uğraşıyorlar. Böylece geri ülkelerde, yoksul halktan alınan vergilerle sürdürülen eğitim-öğretime değgin çalışmalar, uğraşılar sömürgecilerin yararına olmakta. Dışarı giden üstün yetenekli kişilerin, eğitilmiş kafagücünün yitirilmesinden doğan boşluğun doldurulması uzun yılları gerektirmektedir. Bu durum, geri ülkelerin kalkınmasında, halkların uyanmasında korkunç bir yıkımdır. Sömürgeci devlet, kafagücü ile değer kazanmış kişileri geri ülkelerden koparıp, para karşılığında kendi ülkelerine aktarırken, geri ülkenin kalkınmasını engellemekte, bu işten çoğu kez kazançlı çıkmaktadırlar. Buna bağlı olarak geri ülkeler sömürülmekten, dışa bağımlılıktan kurtulamamaktadır. Bu nedenle sömürgeci ülkelerle, bilimsel verilerden payı aldırılmayan geri ülkeler arasındaki uçurum gelecekte daha çok büyüyecektir.

Tarihin eski dönemlerinde, fizik gücün temel olduğu çağlarda, köle alım - satımı vardı. Çağımızda durum değişiktir. Sömürgeciler yalnızca kolgücünü değil, kafagücünü de türlü oyunlarla bir alım - satım kaynağı durumuna getirmişlerdir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sonunda yenik düşen Almanya'nın, toprakları gibi bilim adamları da bölüşülmüş, bir kısmı Rusya'ya, bir kısmı Amerika'ya kaçırılarak iki karşıt blokun güçlenmesi için hizmete sokulmuşlardır.

Eğitim plânlamalarında destekleme gıda yardımları oyunlarıyla geri ülkelerin insanları, eğitilmiş kafagücü yönünden yetersiz, sağlık durumu bozuk, hızla çoğalan, ama bilinçlenmeleri engelleyen kişiler durumuna sokulmuşlardır. Bu durumun ortadan kaldırılması, halkın uyandırılıp bilinçlendirilmesinin yükü, geri ülke aydınlarının, özellikle öğretmenlerin - eğitimcilerin omuzundadır. Yüzyıllardır doğaüstü inançların çöreklendiiğ beyinleri aklın, bilimin yoluna çevirmek kolay değildir kuşkusuz. Çünkü bu beyinler, doğunun mistik havası içinde kendince mutludurlar. Ama bu kafalar da bilime, olumlu düşünmeye, gerçekleri araştırmaya, doğa olaylarını incelemeye yöneltilebilir. Onların beyin yapısı da sömürgeci insanların beyin yapısı kadar gelişmiştir. Dünyayı tanımak, ulusunun çıkarlarını savunmak, halkının yaşam düzeyini yükseltmek. ülkesini dışa bağımlılıktan kurtarmak için yeterlidir.

Yukarıdaki genel açıdan bakıldığında, ülkemizin ulusal sorunlarının çözümünde TÖB - DER üyesi öğretmenlere düşen sorumluluk çok büyüktür. «Bu kadarcık maaşla kime hizmet edeceğim» demek, işbirlikçilerin, sömürgecilerin işini kolaylaştırmaktan öte bir yarar sağlamaz. Onlara, iliğimize kadar sömürebilecekleri bir ortam hazırlar. Halkımız için pek çok özveride bulunmamız gerekecek. Öğretmen sorunlarının, halkımız - ülkemiz sorunlarına bağlı olarak çözümlenebileceğini unutmamak gerek. Yıllardan beri sürdürdüğümüz yenileşme girişimlerinden, özellikle KÖY ENSTİTÜLERİ modelinden yararlanarak ulusal yapımıza uygun eğitim plânlamasını yapacak güçteyiz. Unutmayalım ki Ford Vakfı, Rockfeller Vakfı, Florida Üniversitesi Türkiye'ye hayır için yardım etmezler. Fen lisesinin lâboratuvar masraflarını Ford Vakfı boşuna karşılamaz. Florida Üniversitesi'nin Fen Lisesi kuruluşuyla ilgili her türlü organizasyonu üzerine alması karagözümüz için değildir. Ölümünde bayrakları yarıya indirdiğimiz John F. Kennedy, barış gönülleri buluşunu iyiliğimiz için değil, Amerikan sevgisi yaratmak için ortaya atmıştı. Ford Vakfının Türkiyedeki temsilcisi Dr. E. P. Northrop Fen Lisesi projesinin gelişmesinde boşuna çalışmadı.

Sonuç olarak çağdaşlaşmaya karşı değiliz. Bilimden yararlanacağız. Yeni buluşları, yeni eğitim yöntemlerini izleyeceğiz. Ama eğitimde sömürüye, dışa

EMPERYALİZMİN PETROL POLİTİKASI VE TÜRKİYE(*)

Mehmet Tanju AKAT
(Türkiye İktisatçılar Birliği Üyesi)

TEKELLERİN EĞEMENLİĞİ

Dünyanın en büyük 20 çokuluslu şirketinden 7'si petrol alanında çalışmaktadır. En büyük çokuluslu şirketler sırasında ikinciliği alan Standard Oil Of New Jersey, dördüncü sırayı alan Royal Dutch - Shell petrol şirketleridir. Bunlardan ilkinin 1973 yılı satışı 359,6 milyar T.L (Türkiye bütçesinin 4 katı) ikincisinin 1972 yılı satışı ise 194 milyar liradır. Öbür büyük petrol şirketleride sırayla Mobil, Texaco, Gulf, BP, Standart Oil Of California dır.

STANDARD OİL'İN HİKÂYESİ

Kapitalizmin serbest rekabet döneminden tekelci döneme geçişi bütün öbür dallarda olduğu gibi petrolde de izlenebilmektedir. Belirli bir bölgede petrol üretme imtiyazını alan şirket, üretimi denetimi altına almakta ve yüksek satış fiyatı ile üretim fiyatı arasındaki büyük farktan dolayı kısa zamanda tekelleşmektedir. Standard Oil'in yeryüzünde ilk tröst olarak ortaya çıkması ise kurduğu boru hattı ile taşıma maliyetini en ucuz şimendifer tarifesinin onaltıda birine indirmesi, 1884 yılında ABD'deki tüm petrolün % 90'ını tasfiye etmesi ve öbür şirketlerin petrol boru hattı kurmasını engellemesi nedenlerine dayanır.

BEDAVA PETROL LAMBASI

İngiliz ve Hollanda sermayelerinin ortaklaşa kurdukları Royal Dutch - Shell Standard Oil'in ilk büyük rakibi oldu. 40 milyonluk pazarı ele geçirmek için Çin'de halka 8 milyon petrol lambasını bedava dağıtan Standard Oil, taşıma kolaylığı dolayısıyla avantajlı olan Royal Dutch - Shell'in ekmeğine yağ sürmüştü. 8 milyon lambanın maliyeti Standard Oil tarafından petrol fiyatına eklendi. Zamlar öbür şirketlerce de uygulanancı petrolde tekelleşme süreci hızlandı. Orta Amerikada keşfedilen petrol yatakları ile dünya politikasında petrol tröstlerinin at koşturmasına vesile teşkil etti. Shell bir hükümet darbesi ile Kosta - Rika'da petrol imtiyazı ele geçirdi. Standard Oil'in cevabı bir karşı darbe ve imtiyazların feshi oldu. Shell başka bir yol buldu: Komşu Panama Cumhuriyetini Kosta - Rika'ya saldırtmak... Bu açık çekişmeler ilk olarak 1928 yılında petrol şirketlerinin aralarında anlaşarak dünyayı bölüşmeleriyle sona erdi.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE PETROL

Petrol rezervlerinin en uygun olduğu bölge Ortadoğu'dur. Dünya petrolünün % 53 Ortadoğu'dadır. Bu oran Afrika da % 16, sosyalist ülkelerde % 15'tir. Dünyanın öbür bölgelerinde ise % 2 ilâ 5 arasında değişmektedir. Tüm azgelişmiş ülkelerde petrol alanında 21,8 milyar dolarlık dış yatırım vardır ve bunun 10 milyar doları ABD deki çokuluslu tekellere aittir. Uluslararası petrol şirketleri 1960-70 yılları arasında gelişmiş ülkelerde 2,1 milyar dolar kâr elde ederlerken azgelişmiş ülkelerden aynı yatırımla elde ettikleri kâr bu değerin 10 katına 20,2 milyar dolara erişmiştir.

»Kazançlarını bir ülkede değil de birden fazla ülke veya dünya çapında azamileştiren firmalar» diye tanımlanabilen çokuluslu şirketler birçok ülkelerde hükümet darbeleri yaptırabilecek kadar güçlüdürler.

MUSADDIK'IN KADERİNİNİ KİM YAZDI

İran'da 1951 yılında işbaşına gelen başbakan Musaddık'ın Anglo - İranian şirketini millileştirerek rafinerilerine el koymasının ardından devrilmesi bunun en açık örneklerinden biridir. Musadılık'ın devrilmesinden sonra ise yabancı petrol şirketleri bütün mal ve imtiyazlarını geri aldılar.

Dünyaya Arap ülkelerinin davranışı olarak sunulan son yapay petrol krizi de Arap halklarından çok ABD tekellerine yaradı. OPEC'in koyduğu satış fiyatları ile 1960'larda 88 sent olan varil başına kâr 1974'te 4,46 dolara çıkıyordu. Bu yapay kriz, petrol tekellerine, ABD kamuoyunda lehte bir hava sağlıyor, ABD'de üretilen petrol ucuz maliyetli kaldığından, petrollerini Ortadoğudan sağlayan Avrupa ülkeleriyle Japonya'yı güç durumda bırakıyordu.

PETROL SORUNU ve TÜRKİYE

Türkiye'de işletmeye elverişli ilk petrol kuyusu 1948 yılında bulunmuştur. Ancak Irak'ta petrol bulunması daha Abdülhamit zamanında Osmanlı İmparatorluğu üzerinde, petrol tekellerinin girişimlerde bulunmasınının nedeni olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'na kadar yabancı şirketlerin aldıkları imtiyazlar değişik nedenlerle kullanılamamıştır. Bu şirketlerden Alman Deutche Bank, İngiliz - Hollanda Royal - Shell, Anglo Saxon Oil Co., Amerikan Chester grubuna karşı birleşerek «Turkish Petroleum Company» adlı bir şirket kurdular.

(Devamı sayfa 24'te)

---

bağımlılığa karşıyız. Yeraltı, yerüstü kaynaklarımızın sömürülmesine karşıyız. Öykünmeciliğe karşıyız.

«Toplumumuzu derinden etkileyen, amaçları ve özellikleriyle eğitimde devrim yaratan», halka eğilen, tabanı bilinçlendirmeyi amaçlayan Köy Enstitülerini unutmadık. İnancımızı yitirmedik. Bu modelin geliştirilerek, eğitim sorunlarımızı çözümleyeceğine, halkımızın yaşam düzeyini yükselteceğine olan inancımız tamdır. Bugün okullarımızda yürütülen Modern Fen Eğitimi uygulamasının, yukarıdaki genel görüşlerin ışığı altında Köy Enstitüleri ve bağımsızlık açısından eleştirilmesi, tartışılması yararlı olacaktır.

"KURTBOĞAN"DAKİ ANADOLU

Emre BODUR

Mahmut Makal'ın «Bizim Köy»le köklü bir biçimde ele aldığı köy sorunları yazınımızda bir anda yaygınlık kazanıp kentlilerin dikkatini çekmekle kalmayıp, kent çıkışlı yazarların tekelinde olduğu sanılan Türk yazını'nda köy kökenli kişilerin de söyleyecekleri çok şeyler olduğunu doğruladı. Bir Yaşar Kemal çıktı. Toprak ağaları, pamuk tüccarları, parababaları elinde tutsak olan Çukurova insanını tanıttı. Bir anda bütün dikkatleri üzerine çekerek kentsoylu yazarları kıskandıracak bir üne, değmelerinin pabuçlarını dama atacak bir kalem kıvraklığına sahip olduğunu gösterdi. Bir Fakir Baykurt çıktı —herne kadar teknik açıdan bir takım zayıflıkları var, öykü ve romanlarının röportajla içiçeliğinden doğan bazı aksaklıkları varsa bile— Şavşat'tan Ayvalık'a, Burdur'dan, Gavurdağ'a dek yayılan geniş bir alanda yurt çapında köy sorunları gözler önüne sergiledi. Güneydoğu Anadolu yine kendi bağrından çıkardığı Bekir Yıldız'la bilindi...

Ve köy içerikli ürünlere rağmet olmadığı, köy edebiyatının bayatladığı ileri sürülerek ilgilerin yeniden kentsoylu yazarların ne işe yaradığı kestirilemeyen yapıtlarına çekilmeye başladığı bir sırada Doğu Anadolu'nun çilekeş insanlarının sesini getiren yeni bir soluk bir Mustafa Balel çıkıp köy sorunlarının hiç bir zaman tükenmeyeceğini bir daha kanıtlamış oluyor. «Kurtboğan«ıyle «köy edebiyatı artık tükendi», «köy edebiyatı bir şey getirmiyor gayrı» gibisinden uluyan kurtları boğmanın üstesinden geliyor.

Balel, diyalektiğin ışığı altında şimdiye dek alışıla gelenin dışında bir yaklaşımla ele aldığı sorunları öykülediği «Kurtboğan» da diyalektik gelişime uygun olarak, zaman zaman ajite yoluna yoluna giderek haksızlıklara karşı baş kaldırttığı insanları, bıçak kemiğe dayanınca kurtlaşan kuzularıyle köy edebiyatının henüz yapacak çok şeyi olduğunu ispatlamaktadır.

Tampona sıkışan makasçı, kara trenin ağır tekerlekleri arasında can vermiştir. Karısı çoluk çocuğunu toplayıp dönmüştür yeniden köyüne. Başsağlığı vermeye, genç dulu avutmaya gelen konu komşuyla dolup taşmaktadır evi. Gelgelelim her gelen diline genç dulun kocasının ölümü üzerine ödenen bir kaç kuruş ölüm parasını dolamakta, parayı nasıl harcaması konusunda uzun nutuklar atmaktadır. Saymakla bitecek türden değildir Güldane'nin yapacağı işler. Kocasının mezarını yaptıracak, mevlit okutacak, hayrına para dağıtıp, yoksul yetim giydirecek, köye ziyafet çekecek, ıskat-ı devr'ine oturtacak, elli ikinci gecesi yeniden mevlit okutacak, konu komşuya ekmek dağıtacaktır... Bütün bunlar bir süre sonra eline geçecek olan sekiz bin lirayla yapılacaktır ve altı çocuğunun geçimleri de yine bu paraya bağlıdır. «Çocuklara da Allah kerim deyip sıyrılmaktadır köylüler. Önemli olan törelerin yerine getirilmesidir onlara göre... Bıçak kemiğe dayanmıştır gayrı. «Çıkın!..» diye bağırdı Güldane. Sesi boğazını yırtarcasına gür çıkıyor, duvarlarda yansıyordu. «Çıkın bir daha da basman evime! O sabah bu akşam aktarmadığınız kalmadı başımdan (..) Bir töredir tutturmuşsunuz gidiyor... O töreleriniz değil mi çoluk çocuğun rızkını hacıya, hocaya yedirip, elin arlı namuslu karılarını kızlarını orospuluğa iten (..) Dilinizin törelerinizin kurbanı edemiyeceksiniz beni..» (s. 136)

Tekelci kapitalizmin yerli işbirlikçiler aracılığıyle gerçekleştirdiği bir montaj sanayi furyası alıp yürümektedir ülkemizde. Bunun sonucu olarak da piyasayı renk renk arabalar kaplamakta, Anadolu kentlerinde bir kısım insanımızın geçim kaynağı durumunda olan faytonculuk tarihe karışmakta ve faytoncular fabrikalara işçi olmaktadır. İşte «Kurban Eti» adlı öyküsünde fabrika işçiliğine atılan faytoncunun sarı sendikacılar tarafından iş kazasına uğratılarak işten atıldıktan sonrasını işliyor Balel. Sakat emekçinin beş çocuğunun bir kurban bayramı günü pencerelerde et bekleyişini, her kapı çalınışta içerisine bir sevinç dolan kadının dilenci, post toplayıcı, camiye yardım isteyicilerle karşılaşarak uğradığı düş kırıklığını somutlaştırıyor.

Sanatçı, «Karga Öterken» adlı uzun öyküsünde ise Almanya fırtınasına kapılan Dabak Mahmut'un büyük kent karmaşıklığı ve bürokrasi çarkının köhnemiş dişlileri arasında bocalayışını yansıtırken, kangrene dönüşen Almanya yarasıyle yanıp tutuşan Anadolu insanının can simidi olarak tutunmak istediği Avrupa umudunu yitirmektense ölmeyi bile göze alabileceğini iç burkucu bir gerçekçilikle bizlere yaşatıyor.

«Kuduz'un Düzü»nde köy arazisine dökülen kasaba çöplüğünü paylaşamayan kadınların öyküsü veriliyor. Çöplükte buldukları pantolonu zorla ellerinden almaya kalkışan, pantolonun cebindeki paraya konmak isteyen şoförle teker teker başa çıkamayacaklarını kavrayan kadınların birleşerek «Öyle gücü gücü yetene olmaz, aha böyle olur» (s. 41) diye adamı döverek dayanışma yoluyla mallarını başkalarına kaptırmayışları vurgulanıyor.

«Kurtboğan» adlı öyküdeki Fadik Eci'nin sözleri ilk bakışta biraz yadırganıyorsa da yetmişine merdiven dayamış, çilekeş bir Anadolu kadının yaşadığı hayat şartlarının zorluğu, geçirdikleri tecrübeler göz önüne alınınca yadırganacak yanı kalmadığı görülüyor. Şöyle ki: Fadik Eci, tanıdık bürokratlar aracılığıyla yol geçeceğini öğrenen bir toprak ağasının bir kaç teneke patatesle elinden almaya kalkıştığı tarlasını vermeyince adamın zora baş vurması üzerine adamı öldürdükten sonra: «Ama neye yarar ki!.. Bir gülle yaz geldiği nerde görülmüştür. Derviş geberir, İzo gelir.. O geberir bir başkası. Kıran gire! Bir kıran gele de hepsini ala gide... Ala gide de tüyü bitmedik sabiler rahat ede!..» diyor. Fadik Eci ve onun

"Turizm" Denen Aldatmaca ve Bir Ders Kitabı

Ali BALKIZ

Bazı Akdeniz ülkelerinin Turizm yoluyla elde ettikleri mevsimlik gelirler, bizi de umutlandırmış ve örgütlenip yatırım yapmamıza neden olmuştur. Bir yandan yabancı uzmanlar eşliğinde turistik veriler değerlendirilip tatlı hayaller kurulurken, diğer yandan bu alana eleman sağlamak amacıyla bazı yüksek okullara turizm bölümleri ilâve edilip, Ticaret Meslek Liselerine Turizm Dersi konmuştur.

Ticaret Meslek Liselerinde okutulan «Turizm Dersleri» adlı kitap, Milli Eğitim Bakanlığının Müfredat Programına göre yazılmıştır. Kitapta; birçok Avrupa ülkesinin Turizm yoluyla kalkındığı, bizim de kalkınabileceğimiz, geri kalmışlıktan ancak bu yolla kurtulabileceğimiz teması işlenmektedir. Turizmin, dünyanın sosyal, politik ve ekonomik sorunlarına çözüm yolu getireceği, hatta Dünya Barışını sağlıyacağı savunulmaktadır.

Gençleri, Dünya Barışını turizmin sağlıyacağı düşüncesine inandırmaya çalışmak, savaşların gerçek nedenlerini onlardan saklamak amacını taşır. Bu; bizim bize yaptığımız telkinden öte, Emperyalist ülkelerin, tüm geri bıraktırılmış ülkelerde yaptıkları bir telkindir. Böylece, çok uluslu tekelci sermayenin, turistik yatırımlar yoluyla yeni bir sömürü yolu bulduğu gerçeği gizlenecektir.

Geri kalmış ülkelerde ulaşım, konaklama ve beslenme fiatları ucuzdur. Bu ülkelerde yapılacak yatırımlarla, hem kendi burjuvazisine geniş tatil olanakları sağlıyacak, hem de o ülkenin döviz rezervleri böylesine verimsiz bir alanda eritilip, sömürü süreklendirilecektir.

Nevşehir'deki Kaya Oteli bize 2 milyon liraya mololmuştur. Ancak Club Mediterrannee'ye yıllığı 151 bin liradan kiralanmıştır. Emekli Sandığı Tarabya Otelini 130 milyon liraya inşa ettirmiştir. Seat adlı bir yabancı firmaya kiraya vermiştir. Seat ülkemize 20 bin dolarla gelmiştir ve kârın yüzde 33 ünü almaktadır. Otelin çatalı, kaşığı için İtalyanlara 16 milyon lira, şirketin uzmanlarına tavsiyeleri için 3 milyon lira ödenmiştir.

Ve bunca çabamızın 1970 yılına göre bilânçosu: Dış seyahat gelirlerimizin ulusal gelir içindeki payı % 0,6,47 birim gider karşılığı 4 birim kâr.

Dönelim ders kitabına, Türkiye'de Turizm Kurumlarını işliyoruz. Konumuz Ankara Stad Oteli. Otelin garajı kaç araba alır? Sinema salonu kaç kişi alır? Kapalı çarşısında kaç dükkân vardır? Ve devam ediyor: «Kahvehanesinde oturanlar hem Ankara'yı kuşbakışı görebilecekler ve hem de oturdukları yerde kahvelerini yudumlayabileceklerdir. Sıcak-soğuk hava ile ısınıp serinleyebileceklerdir.»

Amerikan otel ve lokantalarını işliyoruz. Bunların kaç kısımdan oluştuğu ve neleri içerdiği uzun uzun anlatılıyor. Kafeterya tipi lokantalar için: «Lokantanın bir tarafında uzunca bir tezgâh bulunur. Tezgâh içinde camdan vitrinler ve içerisinde yemekler vardır. Müşteri içeri girdiğinde yemeklerin isimlerinin yazılı olduğu kartı alır ve kuyruğa (sıraya) geçer...»

Ve biz bunları lise son sınıftaki bir öğrenciye bilgi diye yutturur, bize aynen aktaramıyanları sınıfta bırakırız. Yüksek okulda da bize «Hayvansal Dokuma maddelerinin başında gelen yün, koyunun sırtından alınır.» «Çukurova'daki pamuk toplayıcıları, kollarındaki sepetler pamukla dolunca bunları götürür toplama yerine boşaltırlar.» diye öğretmişlerdi. Ama koyun yetiştiricinin sorunlarına, pamuk toplayıcının (Irgat demiyorlar) sorunlarına hiç değinmemişlerdi. «Turizm Dersleri» kitabında da Turizmin şu niteliklerine hiç değinilmemiş.

1 — Turizm, mevsimlik bir eylemdir. Turistik tesislerden ancak yaz aylarında yararlanılabilir. Geri kalan zamanlarda bu tesisler boş kalır.

2 — Turizm, barış var oldukça vardır. Savaşlar bitmediğine ve bitmeyeceğine göre, turizm de kalkınmada oyalayıcı bir yol olmaktan öte gitmeyecektir.

3 — Turizm, lüks tüketim maddelerinin üretimini gerektirmekte, bu da gereklinin yerine gereksizin öncelik kazanmasına neden olmaktadır.

4 — Turizm, birtakım yoz akımların yayılmasına neden olmakta, gençleri, ciddi çalışma ve düşünme yerine, esrarkeşliğe, hippiliğe yöneltmektedir.

Tavsiyecilerin turizmden bekledikleri en önemli netice bu sonuncusudur. Böylece; Memur, kendi maaşından kesilen paralarla inşa edilen Tarabya otelinde neden bir kahve içemediğini yorumlayamayacak, genç, parası olsa bile, Kuşadası'ndaki Fransız Tatil Köyüne, Nevşehir'deki Kaya Oteline neden giremiyeceğini düşünemiyecek ve bu tatlı sömürü böylece sürecektir.

---

gibilerin bu gerçeği gözleriyle görmüş oldukları düşünüldüğünde, yaşlı kadının sözlerinin yadırganır bir yanı kalmasa gerek.

«Kurtboğan»la doğu Anadolu'nun sesini getirmekle kalmıyor Mustafa Balel. Türk Edebiyatına da yeni bir ses, yeni bir soluk getiriyor aynı zamanda. Popülizmden uzak, dupduru bir anlatım kıvrak bir kalemin ürünü «Kurtboğan»ı da kazandırıyor Türk edebiyatına. Öylesine gerçekçi, öylesine inandırıcı, çarpıcı olayların, öylesine özgün bir dilin ürünü ki okurken yaşıyor adeta insan «Kurtboğan»ı...

KURTBOĞAN — Mustafa BALEL — Hikâyeler — Yar Yayınları Haziran 1974 160 sayfa 10 Lira

hukuk köşesi

"SİYASİ FAALİYET" ÜZERİNE

Avukat Halit ÇELENK

«Hızla değişen toplum siyasetten önde gitmektedir. Demokrasi, kendi kurumları, demokratik, siyasal kurumları bakımından toplumdan geri kalınca bütün ülkelerde siyasal bunalımlar görülmektedir. Bence Türkiye'deki siyasal bunalımın başlıca nedeni siyasetin toplumun gerisinde kalmış olmasıdır. Bu durumu gören siyasetçiler çaresizlik içerisinde kendilerinden başkalarını siyasetin dışında tutmaya çalışırlar.

«Derneklere, Üniversitelere, meslek kuruluşlarına siyasetin yasaklanmasının nedeni budur. Siyaset sadece siyaset adamlarına ve sadece siyasi partilere bırakılamıyacak kadar önemli bir faaliyettir. Halk kuruluşları, üniversiteler, dernekler, meslek kuruluşları siyasete seyirci kalamazlar.»

Yukarıdaki sözler Bülent Ecevit'in Başbakan iken İstanbul Üniversitesinin açılış töreninde yaptığı konuşmadan alınmıştır.

Ülkemizde «siyasi faaliyet», ötedenberi toplumun en aydın ve bilinçli kesimi için «tabu» gözü ile bakılan bir kavram olmuştur. Derneklerin siyasal faaliyeti bir tabu olduğu gibi, sendikaların, odaların, kooperatiflerin, baroların, Türkiye Barolar Birliğinin, Üniversitelerin, öğrenci derneklerinin bu tür faaliyetleri de tabu sayılmıştır. Kimdir bu dernekleri, bu sendikaları, bu odaları, bu baroları, bu kooperatifleri kuranlar ve yönetenler? Gençlik, işçiler, köylüler, aydınlar, üniversite ve öğretim üyeleri, avukatlar, doktorlar, mühendisler vb. kimdir bütün bu insanlar? Halkımız!

Demek ki halk ve halkımızın içinden çıkan aydın ve bilinçli kişiler siyasi faaliyette bulunamıyacak, ülkenin kaderi üzerinde düşüncelerini açıklayamıyacak, olup bitenleri suskunlukla ve ellerini kollarını bağlayarak seyredecek ve yurdun kaderi bir avuç politika bezirgânlarının keyfine terkedilecek. İşte siyasi faaliyet yasağının altında yatan amaç.

«Gençler tecrübesizdir, halk bilinçsizdir, aydınlar yurdu felâkete sürüklüyorlar.» İşte bu yasaları koyanların gerekçeleri.

Yasaları koyanlar, ötedenberi böyle düşündüler, böyle yaptılar. Yurdumuzun bugün içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullar, yarı bağımlı gerikalmış bir ülke haline gelişimiz, bu tutum ve sav'ın yanlışlığını göstermeye yeter sanırız.

Nedir Siyasî Faaliyet?

12 Mart dönemine gelinceye kadar yargı organlarında, Yargıtay'da ve bilirkişi raporlarında «siyasî faaliyet» üzerine değişik düşünceler ortaya konuldu ve bir kavram kargaşalığı aldı yürüdü. Toplumun, yurdun genel sorunları üzerine düşünce açıklayan ve bildiri yayınlayan derneklerin, sendikaların, odaların temsilcileri ve yayın organlarının sorumlu yönetmenleri sürekli yargılandılar. Emperyalizmden, toprak reformundan, petrolden, NATO'dan, ikili anlaşmalardan, bağımsızlıktan ve benzeri ülke sorunlarından söz eden dernek yöneticileri ve bunların yayın organlarının sorumluluları Toplu basın mahkemelerinin koridorlarını doldurdular. Yargı organları siyasî faaliyetin tanımı üzerinde duraksamalar geçirdi. Savunmalar ve bir kısım bilirkişi raporları konunun açıklığa kavuşmasına yardımcı oldu ve katkıda bulundu. Bu savunmalar ve raporlar siyasî faaliyeti şöyle tanımlıyordu:

«Siyasî faaliyet, iktidar etrafındaki mücadeleye katılmaktır. İktidarda bulunan bir partinin iktidardan uzaklaşması ya da siyasal bir partinin iktidara gelmesi için mücadeleye girmektir. Tüm yurdu ilgilendiren, halkımızın çıkarlarıyle yakından ilgili genel sorunlar üzerinde düşünce açıklamak siyasî faaliyet sayılamaz. Toprak reformu, bağımsızlık, petrol, NATO, ikili anlaşmalar, haşhaş ve Kıbrıs gibi genel sorunlar üzerinde asker ya da sivil tüm yurttaşlar ve bu arada öğrenciler, dernekler, odalar, sendikalar ve barolar düşüncelerini açıklayabilirler. Bu, anayasanın yurttaşlara tanıdığı temel haklardandır. Bu haklar kısıtlanamaz ve bu tür düşünce açıklamaları yasaların yasakladığı «siyasî faaliyet» sayılamaz.

Bu çalışmalar, iddia ve savunmalar sonunda konu açıklığa kavuştu ve 1630 sayılı Dernekler Yasası siyasî faaliyeti 4/1 maddesinde tanımladı.

Bu maddeye göre siyasî faaliyet: «Belli bir siyasî partiyi desteklemek veya aleyhinde çalışmak, yahut siyasî partiler arasında işbirliği sağlamak veyahut T.B.M.M. üyeliği veya mahallî idareler veya mahalle muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde bir siyasî partiyi veya adaylarından birini veya birkaçını veyahut bağımsız bir adayı veya adayları desteklemek veya kazanmalarını önlemek, yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak» dır.

İşte günümüzde bu tanımlamanın dışında kalan çalışmalar, düşünce açıklamaları siyasî faaliyet sayılmamaktadır.

Kaldıki bir siyasi partinin savunduğu bir düşünce herhangi bir derneğin amaçlarına uygun düşebilir. Örneğin bir siyasal parti personel sendikalarının yeniden kurulmasını, bu yönde yasa değişikliği yapılmasını savunabilir. Öğretmen derneklerinin ve bu arada kamu personeli kuruluşlarının, bu partinin kendi amaçlarına uygun düşen çalışmalarını desteklemesi olağan ve yerinde bir tutumdur. Ve bu tutum hiç bir zaman siyasi faaliyet olarak nitelenemez. Çünkü burada amaç salt o partinin iktidara gelmesini

ışağlamak gibi siyasal bir amaç değil örgüt üyelerinin ıkarlarını savunmaktır.

«Amaç dışı faaliyet» savı

Yukarıda özetlenen hukuksal gelişmeler dernekere ve öteki baskı guruplarına demokratik hak ve ızgürlüklerini kullanmada bir rahatlık sağlamamış ;örünmektedir. Nitekim genel yurt sorunları üzerie düşünce açıklayan dernek ve meslek kuruluşlarıın temsilcileri, eskiden «siyasi faaliyet yapma» savı le karşı karşıya kalırken bu kez de «derneğin amaı dışına çıkma» suçlaması ile karşı karşıya bırakılnaktadır. Daha önce de açıkladığımız gibi bu savlar la hukuksal dayanaktan yoksun, yurt çıkarlarına uy;un düşmeyen, düşünce ve «düşünce açıklama» özgürüğünü yaralayan savlardır.

Gerçek ve tüzel kişiler tek başlarına veya toplu ılarak düşüncelerini açıklama ve yayma hakkına saıiptirler. Eğer bu düşünceler yurdun ve ülkenin geıel sorunlarına ilişkin ise ve Türkiye halkını, onun ıkarlarını, dertlerini ilgilendiriyorsa bu, hakkın da ıtesinde bir görevdir de. Bir Kıbrıs, bir af, bir haş-haş, bir bağımsızlık sorunu gibi konular üzerinde tüm baskı guruplarının söz söyleme ve kamu oyunun oluşmasına yardımcı olma hakkı vardır ve bu girişimler toplumun yararınadır. İnsanların kendi yaşantıları ve kaderleri üzerinde söz sahibi olmaları kadar doğal bir hak düşünülemez; çünkü bu sorunlar tüm toplumu ve onun bireylerini yakından ilgilendirmektedir. Bu sorunların olumlu yada olumsuz çözüme bağlanması topluma bir bütün olarak yarar veya zarar verecektir. Bu hak, bir tür savunma ve doğal haklarına sahip çıkma demektir. Gerçek ve tüzel kişilerin bu hakları, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde de kabul edilmiştir.

Sonuç :

Yukarıda açıklanan nedenlerle genel yurt sorunları üzerinde düşünce açıklayan, bunları yayan dernek, sendika, ve benzeri kuruluşların bu davranışları, tüzüklerindeki amaç maddesi ne olursa olsun, «amaç dışı faaliyet», «amaç dışına çıkma» olarak nitelemez ve suçlanamaz. Böyle bir suçlama ve yargı, kişinin anayasal temel haklarına karşı çıkmaktan ve bu hakları çiğnemekten başka anlam taşıyamaz.

İNGİLİZ ÖĞRETMENLERİNİN MÜCADELESİ

11 Temmuz 1974 günü Londra Hyde Park'ta toplanan binlerce öğretmen ellerinde «Öğretmen ücretleri artırılmalı», «Eğitim krizine hayır» dövizleri taşıyorlardı. Öğretmenler daha sonra Hyde Park'tan düşük ücretleri protesto için bir gösteri yürüyüşüne başladılar. Bu yürüyüşe öğretmenlerden başka, öğrenciler, veliler ve halk da katıldı.

İngiliz okullarında öğretmen ücretleri o derece düşüktür ki öğretmenler artık buna dayanamamaktadır. Çok sayıda öğretmen mesleklerinden ayrılmakta ve daha fazla ücret getiren işler aramaktadırlar.

Londra okullarında beşyüz öğretmen açığı bulunmaktadır. Bu yüzden kırküç okul öğretim gününü kısaltmıştır. İngiliz Ulusal Öğretmen Birliği, duruma bir çare bulmaları için yetkilileri uyarmış ve öğretmenlere yüksek ücret verilmesini, mesken kolaylıkları sağlanmasını istemiştir.

Bu acil soruna dikkati çekmek için Londra öğretmenleri bir günlük grev yapmışlardır. Bu greve otuzbeşbin öğretmen katılmıştır. Ayrıca çok sayıda öğretmen de parlamentoya karşı protesto yürüyüşü yapmıştır.

FİSE JAPONYA'DA ÖĞRETMENLERİ DESTEKLİYOR

Japon öğretmenlerinin grev haklarını almak ve öbür taleplerini gerçekleştirmek için sürdürdükleri mücadele son zamanlarda ileri boyutlara ulaşmıştır.

Öğretmenlerin yasal haklarını savunma ilkesine inançla bağlı olan FİSE, Japon Öğretmenler Birliği (NIKKYOSO) ile İLO'nun ortaklaşa hareketlerini resmen desteklemiştir.

FİSE Sekreterliği, Japon öğretmenlerini ve örgütlerini destekliyen mesajlar almaktadır. Öte yandan Japon öğretmenlerine karşı yapılan başkıları, Demokratik Alman Cumhuriyeti Eğitim ve Öğretim Birliği, Tüm Hindistan İlk ve Orta Okul Öğretmenleri Birlikleri Federasyonu, Tüm Bengaldeş Öğretmenler Birliği, Suriye Arap Cumhuriyeti Öğretmenler Birliği, Meksika Ulusal Öğretmenler Birliği, Bengaldeş Kolej Öğretmenleri Birliği ve daha birçok öğretmen kuruluşu protesto etmektedir.

KAPİTALİZM VE EKONOMİK KRİZLER

— II —

Bu durumda kapitalistler neler yaparlar? Ne gibi tedbirler uygularlar? Krizlerin tarihçesi ve yarattığı somut koşullar nelerdir?

Bekledikleri kârları gerçekleştiremeyen kapitalistler yatırımları azaltırlar, hatta durdururlar. Tüketimin durduğu veya yavaşlatıldığı işletmelerde fazla işçiye ne gerek vardır ki? Böylece işsizlik başgösterir. Toplumun üretici güçleri acımadan harcanır. Aletler, makineler atıl bir halde kalır, çalıştırılmazlar. Emeğin gücü yani toplumun başlıca üretim gücü, yararlanılmadan sokağa dökülür. Milyonlarca işçi, işsizliğin yanısıra, çalıştıkları sürece edindikleri hüner ve deneyleri yavaş yavaş kaybederler. Yıllarca işsiz kalan işçiler ise artık makinelerinin başına dönme umutlarını tümüyle yitirirler. Çalışmaya devam edebilen işçilerin ücretleri düşürülür. Azalan talep koşulları altında bile kapitalistler, «fazla üretim»in amortismanını işçilerin sırtından çıkarmaya çalışırlar. Öte yandan, bu koşullarda, işçi sınıfı ve sendikalar için kapitalistlerin getirdiği ağır yaşama ve çalışma koşulları ve düşük ücretlere karşı mücadele etmek son derece zorlaşmıştır. Sabit sermaye anlattığımız biçimde arttırılmaya çalışılırken üretimde kapitalist sistemin düzensiz işleyişinden, başıboşluğundan dolayı ortaya çıkan kâr azalması da yine emekçi sınıflara ödetilir.

Bunların yanısıra krizler, küçük üreticilerin, yıkımına neden oldukları, ve ücretli işçileri kapitalistlere daha bağımlı hale getirdikleri için sınıf mücadelesinin hızını arttırırlar. Önceden burjuvazi ve toprak sahiplerine karşı tavır almayan bir çok işçinin, buhran devrelerinde, sömürgen sınıflarla ciddi mücadelelere giriştikleri görülmüştür.

«Anne, niçin sobayı yakmıyorsun? hava soğuk.»

«Kömürümüz yok. Baban işsiz ve bizim kömür alacak paramızı yok.»

«Anne, babam niçin işsiz?»

«Kömür çok bol da onun için!»

Bu kısa konuşma, buhranların işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimler üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir. Madencinin ailesi çok bol miktarda kömür üretilmiş olması nedeniyle soğuktan titremektedir. Milyonlarca işçi, köylü tahıl çok bol olduğu için açlıktan kırılmaktadır. Ülkede yeterince üretim aracı vardır. Ama fabrika bacaları tütmemekte, araçlar mal taşımamakta, ürünler ambarlarda, eşyalar depolarda çürütülmektedirler. Kapitalist buhranların genel görüntüsü budur.

İşte burjuvazi 150 yıldır bu buhranlarla sarsımaktadır.

1920 — 21 yıllarındaki kriz Avrupa'yı büyük çapta etkilemiştir. 1924 ve 1927'de U.S.A.'da tüketim maları bir türlü satılamaz olmuştur. 1926 yılında is Avrupa'da ekonomik koşullar hızla kötüleşmiştir. İngiliz Ekonomisi iki dünya savaşı arasındaki yıllada tamamen duraklamıştır.

Kapitalist sistemin karşılaştığı en ciddi ekonomik kriz 1929 — 33 yılları arasındaki devrede yealmıştır. Dört yıl süren buhran, tüm kapitalist ükeleri etkisi altına almış ve bu ülke halklarının beleğinde unutulmaz izler bırakmıştır. Bu kriz sırasında kapitalist dünyada üretimdeki toplam düşm% 44'ü, bazı ülkelerde % 50'yi bulmuştur. Üretim düzeyi olarak düşünecek olursak kapitalist ülkeleri en az 40 — 50 yıl geriledikler̂ini rahatça söyleyebiliriBu devrede işsiz sayısı toplam olarak 30 — 40 miyona varmıştır. İşçi ücretleri düşmüş, büyük bir skıntı ve açlık başgöstermiştir. Amerika Birleşik Deletlerinde kömür yerine tonlarca buğday ve mısıyakılmış, binlerce domuz bilinçli olarak kapitalislerce öldürülmüştür. Üretilen pamuğun 3/4'ü tarllarda küflenmeye terkedilmiştir. Brezilya'da milyolarca torba kahve denize dökülürken Danimarka'dkoyun sürüleri, Fransa ve İtalya'da tonlarca meyvhiç tüketilmeksizin yokedilmiştir. Yokedilen ürünlesayı olarak, bir milyon araba yükü tahıl, 267.000 arba yükü kahve, 258.000 ton şeker, 26.000 ton pirin25.000 ton et ve diğer ürünlerdir. Özetle, ekonomi krizler sırasında kapitalistler ellerindeki ürünlesatamamışlar ve halkın emeğini insafsızca ortada kaldırmışlardır. Üretim araçları da yine bu sınıf trafından kullanılmaz hale getirilmiştir. Örneğin fırılar çalıştırılmamış, madenleri sel almış, meyva ağaları kestirilip tahıllar yakılmıştır. Dünya pazarında ticari dolaşım eski hacminin 1/3'üne inmiştir.

Buhranlara karşı burjuvazi tarafından bir çotedbirler alınmaya çalışılmış ama buhranların kanağı sistemin kuruluş nedeninde, özünde yattığında bir sonuç alınamamıştır. İstihdam ve pazarlama srunlarını kısa bir süre için de olsa hallettiğinde savaş ve savaş ekonomisi, sonuçları ne denli insa

ık dışı ve feci olursa olsun kapitalistlerin genel se-imi olmuştur. Bugün, dünya emperyalizmi «üre-im fazlası» sorununu halletmek daha doğrusu ha-ifletmek ve krizleri geciktirmek için dünyanın her anında bölgesel savaşlar çıkartmakta, bunları körük-emekte ve desteklemektedir.

Ayrıca 2. Dünya savaşından bu yana Asya ve ıvrupa ülkelerinin çoğunda sosyalizmin zaferi, kapi-alist sistemin ferahlama olanaklarını ortadan kaldır-nış ve dünya pazarını büyük ölçüde etkilemiş ve ölmüştür. Sömürgelerdeki pazarların elden gitme-i demek olan milli kurtuluş savaşları ise sisteme ndirilen en büyük darbeler olmuştur. Sömürge halk-arının sömürüsü sonucu elde edilen artı-değerden de oksun kalan kapitalist ülkeler emekçilerinin yoksul-uğu daha da artar.

Burjuvazi için, krizlerden kısa bir süre için de lsa korunma yolunun savaşlar çıkartmak olduğunu öylemiştik. Bu açıdan olaylara bakacak olursak gerek üyük dünya savaşlarını ve gerekse dünyanın bir ok yöresinde, başta A.B.D. olmak üzere, emperya-ist devletlerce çıkarılan yersel savaşların nedenleri-i rahatça kavrayabiliriz. Savaş, hepimizin bildiği gi-i, üretim araçları üreten fabrikaların büyük bir hız-a çalışıp üretim yapmasını, milyonlarca askerin yi-ecek, giyecek, yakacak gereksinmeleri için mal ya-ımını, bol bol silâh, vb. üretimini beraberinde geti-ir. Bu malzemenin hazırlanması için ise işçiye ih-iyaç vardır ve çok kısa bir sürede işsiz işçiler bu anayi kollarında işe alınarak istihdam sorunu hal-edilir. Savaş yıllarında fazla ücret artışlarını önle-nek üzere devletin, işçi sendikalarının çalışmalarına e işçi haklarına bazı kısıtlamalar koymasına rağ-nen nisbi bir ferahlık olur. Savaş sonrası yıllarında se, bir süre, savaşın her ülkede yarattığı insan ve nalzeme yıkımını tamir etmek, tükenen mal stokla-ını yenilemek, donatım ve fabrika yenilenmesi gibi lurumlarla bu ferahlık sürdürülür. Savaşın korkunç-uğu, milyonlarca kişinin bir sömürü düzeninin ge-ici bir süre için nefes almasını sağlamak için yok-dilmesi bir yana, savaş hiç bir zaman buhranları ta-namen ortadan kaldırmamıştır. Burjuvazinin bazı avunucularının iddiaları - bu konu ile ilgili - savaş ıllarını izleyen ekonomik krizlerle çürütülmüştür. Örneğin, «Amerika, savaştan doğrudan zarar görme-niş ve aslında sermaye stokunu önemli ölçüde art-ırmış olmakla birlikte, Avrupa endüstrisi gibi Ame-ikan endüstrisi de çeşitli 'yardım' programları ile eniden kalkınma ihtiyaçlarını karşılamak için dolu lizgin çalışıyordu. Bir kaç yıl, hem tüketim hem üre-im malları yönünden, bir çok şeyin sıkıntısı çekil-li. 1949 yılında arzın talebe yetiştiğini gösteren be-irtiler görülmeye başlandığı sırada, Amerikan silâh-anma harcamalarında 'stratejik mallar' yığılı-nında büyük bir artışı da beraberinde getiren Kore avaşı patlak verdi. Ne var ki, bu savaş harcamaları, efahı yeni bir düzeye yükseltmiş olmakla beraber, 948 yılının 'durgunluk'tan kurtulmanın (bu kurtuluş u olaydan bir kaç ay önce zaten başlamış bulunu-ordu) tek nedeni olmamıştı.

«Ne var ki, Kore savaşının sona ermesi ile bir-ikte, 1953 yılının sonuna doğru, Amerika'da refah coşkunluğunda yeni bir kesilme kendini gösterdi. Bu anda, bir çok kimse, bunun, Kore savaşı süresince yapılan Devlet harcamaları ve anormal olarak uza-tılmış bulunan savaş sonrası refah coşkunluğunun so-nu olduğunu ve bir diğer 1929'un ufukta göründüğü-nü kabul etmişti.» (M. Doobb. Kapitalizm, Sosyalizm, Azgelişmiş Ülkeler ve İktisadî Kalkınma)

İşte kapitalizmin buhranlara karşı, kendi savun-masını sağlamak üzere, uygulayabildiği en insancıl önlem budur.

Ekonomik krizler kapitalist düzenin özünde var-dır. Ne kapitalistler ve ne de kapitalist devletler kriz-leri yokedemezler çünkü, önce de açıkladığımız gibi bunların kökü, varlıklarını sağlayan düzenin içinde-dir. Üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin top-lumsal mülkiyeti arasındaki çelişki var oldukça kriz-ler sürecektir. Bazı burjuva düşünürleri her sistem-de krizlerin kaçınılmaz olduğunu öne sürürler. Oysa dünyanın hemen hemen yarısını kaplayan sosyalist düzenin planlı ekonomisi, bu kimselerin savaş hak-kındaki yanılgılarına bir yenisini daha eklemiştir. Kapitalizmin kökünden temizlendiği sosyalist ülke-lerde krizler silinmiştir. Neden gayet açıktır: sosya-list üretimin amacı kâr etmek, bir kaç kişinin cebini doldurmak amacıyla hesapsız üretim yapmak de-ğil aksine halkın maddî ve manevî gereksinmelerini karşılamaktır. Toplumun hangi ürünlere ihtiyacı var-sa bu düzende ,o alanlara yatırım yapılır. Sosyalist toplumun tüm üretim kolları bu amaca erişmek üzere planlanmıştır. Üretim araçlarının kişisel mül-kiyetinin olmadığı ve bu araçların halkın mülkiyetin-de olduğu sosyalist düzende, biraz önce sözünü etti-ğimiz, kapitalizmin temel çelişkisinin ortadan kalk-masının yanısıra sürekli olarak emekçi kitlelerin ve ekonominin artan ihtiyaçları giderilmeye çalışılır. Büyüyen bu gereksinmelerle, planlı bir biçimde, sos-yalist girişimler de büyür, gelişir ve daha iyi ürün-lerin daha düşük fiatlarla satılmasına çalışılır.

Yeni Ortam gazetesinin son sayılarından birisin-de şu haber yayınlanmıştır: «Amerika'nın en büyük otomobil şirketlerinden biri olan Crysler Corporati-on, satışların hızla düşmesi karşısında, biri hariç ülkedeki bütün otomobil fabrikalarını beş haftalık bir süre için kapatacağını ve 43 bin 900 işçisine daha geçici bir süre için yol vereceğini açıklamıştır.

«Bu açıklamaya göre, şirketin toplam işçi gü-cünün 1/4'ünü teşkil eden 150.000 işçi, 6 Ocak tari-hine kadar işsiz kalacaktır. Şirket, işsiz kalacaklara, sözleşmelerinin öngördüğü işsizlik primi vereceğini bildirmiştir. Ancak, bu işçiler, **normal ücretlerinin yarısından az bir kısmı ile yetineceklerdir. 22.11.974»**

Olaylarla bilimin gösterdiği gerçekler şaşılacak biçimde birbirini doğrulamaktadır. ABD bu buhran-dan nasıl kurtulacaktır? Çare tektir: düzenin değiş-mesi. Sosyalist düzenin emperyalizmin kalesi olan bu ülkede de kurulması ve sömürülen tüm dünya halklarının A.B.D. nin saldırılarından temelli olarak kurtulması.

Uzayın derinliklerini keşfeden, yıldızları fethe-den emeğin gücü elbet bir gün bu zor görevi de ba-şaracak, yeni düzenin ışığı kapitalizmin sararttığı yüz-leri aydınlatacak, kararttığı beyinleri parlatacaktır.

EMPERYALİZMİN PETROL POLİTİKASI VE TÜRKİYE (*)

(Baştarafı sayfa 17'de).

TÜRK PETROL ŞİRKETİ

Yarısı İngiliz öbür yarısı da Alman ve Hollandalıların sermayesinden meydana gelen bu şirketin başına Osmanlı Devletinin güvenine sahip biri getirildi. Ancak bu şirkette aldığı imtiyazı kullanma olanağı bulamadı.

Lozan'da Türkiye'nin en büyük problemi Musul sorunuydu. Musul ve Kerkük İngiliz egemenliğindeki Irak'a terkedilmeden Lozan Barışı yapılamayacaktı. 1920-21 yıllarında, Amerikan Chester firması, daha önce aldığı imtiyazları öne sürerek yeniden ortaya çıktı. Ottoman - American Development Co. adlı şirketi Fransa ve İngiltere'nin muhalefetine rağmen Sivas - Harbut - Ergani, Mardin - Diyarbakır - Bitlis ve Van - Harbut - Yumurtalık demiryollarının yapımı ile bu yolların iki yanındaki petrol ve madenlerin kullanma hakkını elde etti. Karşılığında verilecek 300 milyon dolarlık kredi ABD Senatosundan çıkmayınca anlaşma fesh edildi.

CUMHURİYETTEN SONRA

1926'da çıkarılan 791 sayılı kanunla Türkiye dahilindeki bütün maden ve petrol yataklarının işletme hakkı hükümete veriliyordu.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde, gerek Türkiye'deki millileştirme politikası gerekse dünya konjonktürü dolayısıyle yabancı şirketler sadece dağıtım ve pazarlama ile uğraşmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında petrol tekelleri Ortadoğu'ya eğildiler. 1952'de Menderes hükümeti petrol arayan şirketleri millileştirmeyeceğini açıkladı. Mayıs 1953'te yabancı petrol şirketlerine yakınlığı bilinen Amerikalı Max W. Ball'a petrol kanunu hazırlatıldı. C. Bayar'ın Amerika seyahatinde verdiği söz yerine getirilerek 6326 Sayılı Petrol Kanunu Mart 1954'te çıkarıldı.

BAYAR ve MENDERESİN ARMAĞANI

Bu kanunla şirketlere süresi 40 yıl olan imtiyazlar veriliyor, kârın yarısı vergi olarak alınacağı şartı konmasına rağmen, şirketler ABD'de yararlandıkları tüm vergi indirimleri ve teşviklerden yararlandırılıyordu.

Kanun uygulamada bir devlet şirketi olan TPAO'yu kısırlaştırıyordu. Çünkü meselâ Siirt Bölgesinde öbür şirketlere 80 arama izni verildiği halde TPAO-ya verilen ruhsat sayısı 8'i geçmiyordu.

Türkiye'de rafine etmek ve Türkiye'de satma üzere ithal edilen petrole de Basra Körfezi fiyatla rına göre ödeme yapılmakta bu da aynı şirketleri başka ülkelerde uyguladıkları fiyatların üzerinde o maktadır.

Yabancı firmaların petrol sanayiimize katkılar nın ne derecede olduğu şu gerçek verilerle tesbi edilebilir 1968 yılına kadar Türkiye'de bütün yabanc şirketlerin sondajı 411,192 m TPAO'nunki 638,665 r dir. TPAO'nun 7,718,572 tonluk üretimine karşılık tür yabancı şirketlerin üretimi 6,265.373 ton da kalmal tadır.

SONUÇ

Bütün bunlar göstermektedir ki günümüz kap talizminin hakim birimi olan çokuluslu petrol teke lerinin Türkiye'deki faaliyetleri ancak bunların dü ya çapındaki stratejileri gözönüne alınırsa anlaşab lir. Bu şirketler için mühim olan Türkiye'deki pe rol sanayiinin geliştirilmesi değil, dünya çapındal kârlarının azamileştirilmesidir. Bunun için her ha gi bir ülkedeki üretimden elde edecekleri ufak kâ ları, genel stratejileri içinde rahatlıkla feda edebili ler. Ayrıca dünyanın diğer yerlerinde ürettikleri pe rolü tekelci fiyatlarla satarak daha fazla gelir eld edebilirler. Meselâ Mobil şirketi, Türkiye'deki üreti faaliyetlerini azaltırken, günde 18000 varil petrol v ren kuyuları kapatırken TPAO bunun yüzde biri k dar verimli kuyuları bile işletmekte ve yeni kuyula açamamaktadır. Yabancı güçlerin denetimi altınd işbirlikçi iktidarlar tarafından hazırlanan petrol k nunu esasında tesadüfen alınmış bir yanlış kararl silsilesi değildir. Emperyalizmin artan etkisinin tab bir neticesidir ve gayet bilinçli olarak çeşitli mün kaşalar sonucunda kabul edilmiştir.

Türkiye halkının kendi kaynaklarına sahip çık rak, bunları üretici güçlerini geliştirmek için kulla ması da bir iyiniyet sonucu değil, emperyalizme onlarla bütünleşmiş yerli güçlere karşı verilecek uzu ve bilinçli bir mücadelenin ürünü olacaktır.

(*) AYDINLIĞA DOĞRU TMMOB Elektrik Mühe disleri Odası İstanbul Şubesi Yayın Organı, E lül - Ekim 1974, Sayı 6-7, Sayfa 7

T Ö B — D E R

Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1-12 ANKARA
Tel : 25 14 52 _ 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1974

Sayın : ....

....

....

....